

Revija Zveze društev upokojencev Slovenije

V žarišču:
**O konvenciji OZN za
zaščito pravic starejših
ZDUS v mednarodnem prostoru**

Osrednji pogovor
Miha Lobnik,
zagovornik načela enakosti

Utripi v pokrajinskih zvezah

Beseda vodstva ZDUS

Menim, da je prišel naš čas! 3

V žarišču

Ugotovitve, stališča in predlogi ZDUS k predlogu Zakona o slovenskem demografskem rezervnem skladu 4

O konvenciji OZN za zaščito človekovih pravic starejših in odprti delovni skupini za staranje 5

Poslovanje ZPIZ v letu 2017 6

NSi s poslušom do upokojencev 7

ZDUS v mednarodnem prostoru 8

Izobraževanje izobraževalk Programa Starejši za starejše 9

Mnenja in razmišljanja

O prekariatu 10

V razmislek pred volitvami 11

Kultura

Snovanjski DU Novo mesto 12

Neizkoriščene možnosti za pouk in druženje 12

Rokodelske delavnice v letu 2018. 13

Osrednji pogovor

Prav žalostno je, da se nekatere že uveljavljene človekove pravice znova problematizirajo, 14

Utripi v pokrajinskih zvezah 20**ZDUSPlus se potepa**

Tropski raj Kurbus razveseljuje 21

Šport in rekreacija

Pozabljeni naravni ritmi 22

Evropsko pismo 24**Avtonostalgija** 24**Pod zdusovim žarometom**

Ivanka Mori 25

Janez Gologranc 25

Jubileji, obletnice

90 let Jožeta Zakrajška 26

Stoletje Tončke Naškudla 26

Viharimo možgane 28**Zdusova ambulanta** 30

Država ne da nič. Če pa že, vam hitro izmolze še več!

Zgornja trditev drži kot pribita! Če ste bili zadnji mesec ob povišici zadovoljni in si dejali, končno, po dolgih letih suše vendarle dvig penzije, pa čeprav tokrat v povprečju (le) za okoli 25 EUR, boste hitro ugotovili, da vam je država za teh 25 EUR pobrala vsaj štirikrat več. Torej smo stopili iz dežja pod kap!

Podražila se je elektrika! Vršna energija (energija v času, ko je poraba največja) je junija stala manj kot 38 EUR nedavno pa je preseгла 46 EUR, kar pomeni, da se je podražila za petino. Ampak pri porabi elektrike so dajatve še najbolj izprijene od vseh drugih. Pri 80 EUR visokem računu je strošek elektrike zgolj 25 EUR. Kam roma ostalih 55 EUR si pogledajte v podrobni specifikaciji, če jo razumete. Mislim, da imajo z njo tudi na UMAR-ju, z Vasletom na čelu, veliko težav. Svoje storitve so dvignili tudi kabelski operaterji. Nekateri za nekaj odstotkov, drugi pa celo za 700 %. Ja, prav ste prebrali. Bog obvaruj klicati z mobilne številke na domač telefon v Avstralijo ali ZDA (če imate tam sorodnike.) Brez penzije lahko ostanete! Če pa boste klicali v Nemčijo, Francijo ali v Veliko Britanijo, pa vam bo od nje ostalo za kak kilogram kruha, saj je »evropska« podražitev zgolj 300 %!? Ste že opazili, da stane kg babičinega kruha vrtoglave 4 EUR? Turistična pašeta je bila še jeseni pakirana v 100 gramski embalaži, njena cena pa je bila okoli 1,10 EUR. Zdaj so jo pocenili na okrogel euro, ampak nekaj me je vseeno zmotilo. Preveril sem količino vsebine, in ja ... zdaj je pašete »le« 80 gramov. Tako se pakira megla, ki nam jo za sončne žarke na tej strani Alp prodajajo trgovci, njim pa tako politiko diktira država.

Za konec sem prihranil še poslastico. Upokojenski desert! Oskrbnine v domovih starejših občanov so se tudi zvišale. V odstotkih gledano ne za veliko, ampak če odstotke spremenimo v številke, hitro ugotovimo, da je ta dvig nekje med 50 – 70 EUR za oskrbovanca na mesečni ravni. Pokojnine pa so po dolgih letih suše poskočile za ... perverzna 2,2 %. Kruha in iger!

Trojanski svečenik Laokoont je, ko je uzrl orjaškega konja pred vrati Troje, posvaril kralja Priama, naj darila ne sprejme. Zažgejo naj ga! Ker pa so Trojanci Grke imenovali Danajci, je izrekel danes znamenite besede: »Ne verjemite konju, oj, Trojanci! Kar koli že je, bojte se Danajcev, čeprav prinašajo darove ...«

ZDUS PLUS, mesečna revija Zveze društev upokojencev Slovenije. Za izdajatelja Janez Sušnik, predsednik ZDUS. **Odgovorni urednik** Črt Kanoni, telefon: 01/62 05 481 e-pošta: urednistvo@zdus-zveza.si **Naslov uredništva:** ZDUSplus, Kebetova 9 1000 Ljubljana Telefon: 01/519 50 86 e-pošta: urednistvo@zdus-zveza.si **Uredniški odbor:** Mija Pukl, Vera Pečnik, Slavica Bučan, Jožef Miklavc in Črt Kanoni **Dopisniki PZDU: Celje:** Milena Brečko Poklič milena.poklic@gmail.com 041/629 820 **Dolenjska in B. krajina:** Marija Golob 041/370 560 **Gorenjska:** Slavica Bučan 041/347 030 slavica.bucan56@gmail.com **Koroška:** Željko Kljajič 031/387 660 zkljajic.kljajic@gmail.com **Pomurska:** Vijola Bertalanč vijola.ppzdzums@gmail.com **Posavska:** Marija Krušič 051/725 412 makru27@gmail.com **S. Primorska:** Majda Marinič babicamm@gmail.com **J. Primorska:** Slavica Frelih 041/210 911 starejsizastarejse.jp@gmail.com 041/503 005 **Šaleška:** Jože Miklavc 041/693 369 joze.miklavc@gmail.com **Lektorica:** Barbara Borko **Tisk:** Schwarz print d. o. o., Ljubljana **Fotografije:** M. Markelj, M. Orešnik, D. Novakovič, I. Špehar, S. Arh, J. Krivec, J. Knafelc, T. Lavrič, F. Rupar, M. Ploj, Č. Kanoni, Fotoarhiv ZDUS. **Oblikovanje in priprava za tisk:** NEBIA d. o. o., Nepodpisani članki so last uredništva oz. ZDUS. **Naklada** 5000 izvodov **Cena** 0,99 EUR **ISSN 2591-0205 Naslovnica: Zvončki na dvorišču ZDUS se bohotijo. Foto, ČK**

<https://www.facebook.com/ZDUS-Zveza-drustev-upokojencev-Slovenije>

ZDUSplus

Zveza društev upokojencev Slovenije

Menim, da je prišel naš čas!

Skrbi me, da o stiskah upokoјencev slišim tako, mimogrede, ko politične stranke med drugimi izjavami, omenjajo tudi nizke, v nekaterih primerih škandalozne prejemke. Stalno govoričenje o revščini je premalo, a več od tega ne pridemo naprej. Res je, da vlada začanja soglašati glede predloga ZPIZ-a, da se pokojnine uskladijo po sistemskem zakonu, kar se je z letošnjim letom realiziralo v višini 2,2 %, v aprilu pa sledi še izredna uskladitev za 1,1 %, kar pa je odločno premalo, če smo pri popravi krivic zaradi ne-usklajevanja od 2010 do 2016 v zaostanku za 7,4 %. Izredno usklajevanje bi se moralo vsako leto uskladiti za najmanj 2 % in to v štirih zaporednih letih. Potem bi bila krivica do upokoјencev vsaj delno popravljena. Na splošno smo priča restriktivnim ukrepom, ki jih je prinesel Zakon ZPIZ-2, ki poslabšuje izračune med najnižjo povprečno pokojnino, tudi zaradi 24 letnega povprečja plače in zato prihaja do nesorazmerja in (pre)nizkega obračuna pokojnine.

Naš predlog 500 EUR je omogočil 53 000 upokoјencem dvig najnižje pokojnine, ki je zdaj »že« 511 EUR za 40 letno delo brez dokupa, po aprilu pa bo ta znašala 516 EUR, kar je za 40 letno delo škandalozno (pre)nizko. Vložili smo predlog, da se morajo po korekciji ZPIZ-2 dvigniti tiste pokojnine, katerih osnova je 39 let in manj za starostni pogoj izračuna, ki sem ga že omenil. Sicer pa, letni dodatek, ki bo letos res nekaj višji, bo le obliž na skelečo rano.

Veliko naporov je bilo glede usklajevanja Zdravstvene zakonodaje, skupaj z osnutkom Zakona o dolgotrajni oskrbi, a žal problemov, ki so za upokoјence zelo pomembni, najbrž ne bodo razrešili v tem mandatu vlade RS in DZ RS. Vsi, ki o zdravstvu vedo veliko (Rosvita Svenšek, Martin Toth, Marjan Česen in drugi člani Stokovnega sveta in Komisije za zdravstvo in duševno zdravje) so si, če rečem po domače, na vse »kriplje« prizadevali uveljaviti naša stališča, ker so opravili težko in odgovorno nalogo, za katero se jim kot predsednik ZDUS iskreno zahvaljujem. Kar nekaj posvetov je bilo na temo zdravstva ob prisotnosti ministrice za zdravje, a na žalost naših pripomb niso vzeli resno in je zdaj sprejem neuskklajene zakonodaje o zdravstvu v slepi ulici.

Veliko neuresničenih obljub (vseh vlad) od 2008 dalje vam bomo predstavili v Memorandumu 2018, ki ga je temeljito pripravil Tomaž Banovec s sodelavci. Seveda so obljube za nazaj že prepozne, zato je vsebina, ki jo nakazuje omenjeni Memorandum vsebinsko poučna in jo bodo naši člani lahko tudi prebrali, ko jo bo potrdil Stokovni svet in UO ZDUS. Namenjena je predvillnemu obdobju kot resno opozorilo poslanskim kandidatom, kaj vse je potrebno storiti za upokoјence v smeri obvladovanja problemov, ko govorimo o dolgoživi družbi.

Slovenci zaradi obilice formalne demokracije svojo državo ne upravljamo dovolj učinkovito, kar je predpogoj za zadovoljevanje vseh skupnih interesov državljanov, torej tudi upokoјencev in vseh starejših, saj se mnogi soočajo z nemogočimi življenjskimi razmerami. V ZDUS ugotavljamo, da je bistven vzrok slabega upravljanja države delovanje političnih strank, ki interese družbe podrejajo interesom povezanih omrežij, zato znotraj sistema upravljanja prevladuje strankokracija, ki je neučinkovita in često tudi koruptivna.

Politični sistem, ki zavira razvoj družbe in demokracije, je potreben prenove zlasti zato, ker je nujno potrebno spremeniti Zakon o volitvah v DZ RS, Zakon o vladi, Zakon o upravljanju državnega premoženja, kar so nekatere vidnejše evropske države in članice EU že storile (Nemčija, Švica, Avstrija).

Upokoјenci bomo seveda podprli predloge sistemskih sprememb, zlasti pri zmanjšanju zaposlenih /ne povsod/ v javnem sektorju, ki s svojim delovanjem in obremenitvijo proračunskih sredstev zavira uspešen razvoj Slovenije. Predlagamo, da se o predlogih za omenjene spremembe poslužujemo dobrih praks mnogih držav članic EU, seveda pa se zavedamo tudi dejstva, da jim bo politični »establishment« nasprotoval, zato bo ZDUS še naprej krepila tesno povezanost z organizacijami civilne družbe, sindikati in organizacijskimi povezavami mladih znotraj nedavno ustanovljene Medgeneracijske koordinacije Slovenije, MeKoS.

Janez Sušnik, predsednik ZDUS

Ugotovitve, stališča in predlogi ZDUS k predlogu Zakona o slovenskem demografskem rezervnem skladu

Strokovni svet ZDUS je na 12. seji dne 14. 2. 2018 razpravljal o predlogu Zakona o slovenskem demografskem rezervnem skladu, predlagatelji so poslanci DeSUS, ki so ga v februarju vložili v zakonodajni postopek. Strokovni svet je ugotovil, da je o nujnosti priprave in sprejema zakona že večkrat razpravljal in odločno zahteval, da se ta zaveza, tudi zakonodajnega organa, končno uresniči.

in ministrici za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Strokovni svet je pričakoval, upoštevajoč, da so ministrstvu za finance pripombe k predlogu zakona dali tudi drugi deležniki javne razprave, da se bo politika končno poenotila in na podlagi strokovnih argumentov sprejela rešitve, ki bodo v interesu uresničevanja temeljnega poslanstva DRS. To je zagotavljanja dodatnih sredstev za dolgoročno finančno vzdržnost sistema obveznega

Seja Strokovnega sveta ZDUS, ko smo med pomembnimi temami razpravljali tudi o Zakonu o dolgotrajni oskrbi

Že po Zakonu o ZPIZ-2 bi moral biti sklad oblikovan do konca leta 2014, po spremembi Zakona o slovenskem državnem holdingu pa bi se moral KAD preoblikovati v avtonomni rezervni sklad do konca leta 2015. Glede na navedeno je Strokovni svet, tako kot upokojenec po vsej državi, lahko izrazil le obžalovanje, da organi, odgovorni za pripravo in sprejem tega projekta, ne uresničujejo svojih nalog v državi, ki je po Ustavi RS pravna država. Strokovni svet je že v letu 2015, ko je ocenil, da se država izmika ustanovitvi neodvisnega avtonomnega demografskega rezervnega sklada, za bodoče generacije upokojencev pa je nujna, sprejel vrsto izhodišč na katerih je vztrajal tudi v letu 2016, ko je ponovno ugotavljal, da se s pripravo zakona zamuja. Pristojno ministrstvo naj bi osnutek zakona pripravilo do 31. 3. 2016, če ne bo, naj bi ga pripravil ZDUS in vložil v zakonodajni postopek, žal pa ni prišlo do realizacije. Strokovni svet je tudi v letu 2017 nadaljeval z opozarjanjem na odsotnost volje pristojnih organov za realizacijo zaveze sprejete v koalicijskem sporazumu in zakonske zahteve (ZPIZ-2 in ZSDH) za ustanovitev DRS. K poenotenim stališčem iz leta 2015 je dodal še dodatno stališče, da ZDUS odločno nasprotuje prenosu sredstev Nepremičninskega sklada pokojninskega in invalidskega zavarovanja na DRS. Strokovni svet je na 9. seji dne 27. 7. 2017 sprejel stališča in pripombe k predlogu zakona, ki jih je potrdil tudi Upravni odbor in so bile posredovane predsedniku RS, predsedniku Vlade RS, predsedniku DZ, predsedniku DS, poslanskim skupinam, ministrici za finance

pokojninskega in invalidskega zavarovanja, kar je v interesu tako sedanje kot bodoče upokojene generacije. Žal se to ni zgodilo in predlog zakona ni bil vložen v zakonodajni postopek. Strokovni svet je na zadnji seji ob obravnavi predloga zakona, ki so ga vložili poslanci DeSUS, ugotovil, da so nekatera stališča, predlogi in pripombe upoštevane, in sicer da je DRS opredeljen kot samostojen in neodvisen, da zagotavlja namenskost porabe sredstev in naj bi se postopoma preoblikoval v pretežno portfeljskega vlagatelja, da se posamezna naložba ne omeji na 5 %, da je z naložbo SDH v Zavarovalnici Triglav prepovedano razpolaganje, za naložbo ZPIZ v tej zavarovalnici pa predviden brezplačen prenos na DRS in da ostaja Nepremičninski sklad PIZ samostojna pravna oseba. Glede dodatnih stalnih virov, sredstev za usklajevanje pokojnin, sfere lastništva in s tem sestave nadzornega sveta pa naša stališča niso upoštevana. Upravni odbor ZDUS se je seznanil s stališči, predlogi in pripombami Strokovnega sveta in z njimi soglašal. Ob upoštevanju prej omenjenih dejstev, da so zamujeni vsi zakonski in dogovorjeni roki za sprejem ZDRS, ZDUS izraža nezadovoljstvo, razočaranje in zaskrbljenost. Pričakuje, da bo ta projekt prioriteta Državnega zbora še v tem mandatnem obdobju. V kolikor do tega ne bo prišlo, pa bomo upokojenec in naše organizacije poskrbele za to, da bo ta projekt ena od osrednjih predvolilnih tem v naših razpravah.

Več si lahko preberete na spletnih straneh ZDUS, www.zdus-zveza.si

O konvenciji OZN za zaščito človekovih pravic starejših in odprti delovni skupini za staranje

Zasedanje ene od konferenc za zaščito pravic starejših v New Yorku /foto UN HR

V okviru OZN (v nadaljevanju ZN) že nekaj let potekajo razprave o možnostih predložitve in sprejema Konvencije o zaščiti človekovih pravic starejših oseb. V ta namen je bila ustanovljena Odprta delovna skupina, kjer se vsako leto zberejo delegacije držav članic in njihovih nevladnih organizacij, predstavniki specializiranih agencij ZN, druge mednarodne organizacije, mednarodne vladne in nevladne asociacije, predstavniki varuhov človekovih pravic in predstavniki držav, ki imajo status opazovalk.

Kaj narekuje sprejem konvencije

V ZN izhajajo iz dejstva, da so starejše osebe skupina prebivalstva, ki bo v naslednjih desetletjih najhitreje naraščala. Glede na svoje potenciale lahko dajo pomemben razvojni prispevek svojemu življenjskemu okolju, če jim je zagotovljena možnost za popolno sodelovanje v družbi. Temelj za to je pojmovanje, da so starejši nosilci posebnih pravic in dejavniki sprememb. Ob uživanju pravic in svoboščin lahko polno delujejo v socialnem, ekonomskem, kulturnem, političnem in osebnem življenju in izkoristijo svoje izkušnje ter druge potenciale, s katerimi prispevajo k razvoju teh področij. Ob razpravah je dozorelo spoznanje, da konvencija ni potrebna le zato, ker je v svojih določbah obvezujoča za vse deležnike, ampak tudi zato, ker lahko jasno opredeli vlogo države pri zaščiti pravic starejših oseb. Ponuditi mora model ustrezne regulacije, ki je zdaj neenotna in razdrobljena tako v zakonodajah znotraj držav kot v mednarodnih dokumentih. Pričakovano je tudi oblikovanje in razvoj mednarodnih splošno uporabnih standardov, ki bodo omogočali poenotenje uresničevanja določb, poročanja, zbiranja podatkov in odkrivanja pogosto prikritih kršitev pravic. Za dobro delovanje tako postavljenega sistema je pomemben tudi razvoj kontrolnih mehanizmov, ki omogočajo spremljanje dogajanj, ocenjevanje kršenja in določanje

morebitnih odškodnin. V končni fazi pa to seveda pomeni kvalitetnejšo zaščito pravic starejših oseb in njihovo večjo varnost.

Stališče Slovenije

Naša država podpira predložitve konvencije, aktivno sodeluje v delu Odprte delovne skupine, prispeva svoja stališča in poglede in si prizadeva za to, da bi ideja dobila čim širšo mednarodno podporo. V začetnem obdobju so bile razprave bolj splošne, v letu 2016 pa je bil sprejet predlog, da se razprava orientira na posamezne sklope problemov oziroma izzivov, ki se pojavljajo pri zaščiti teh specifičnih pravic.

Lanskoletna razprava in naš prispevek

V preteklem letu je tako potekala obravnava (1) **enakosti in nediskriminacije** ter (2) **nasilja, zanemarjanja in zlorabe** starejših. Slovenska delegacija je prikazala normativno ureditev kot stanje v praksi v Sloveniji in prikaz obogatila z dostopnimi podatki. Čeprav živimo v prepričanju, da primeri kršenja te vrste človekovih pravic starejših oseb v Sloveniji niso pogosti, nam podatki kažejo, da nismo imuni na socialne odklone. Iz podatkov policije za leto 2016 lahko razberemo, da je v tem letu prišlo do 455 primerov nasilja v družini, resnih groženj s strani drugih oseb, telesnih poškodb in zadrževanja brez soglasja (vse pri osebah nad 65 let). Pri tem niso upoštevane še številne oblike finančnih zlorab, kraje in pritiskov zaradi lastninskih interesov.

Naša država podpira predložitve konvencije, aktivno sodeluje v delu Odprte delovne skupine, prispeva svoja stališča in poglede in si prizadeva za to, da bi ideja dobila čim širšo mednarodno podporo.

*Po ocenah OZN bo število starejših naraslo od 901 milijon v letu 2015 na 1,4 milijarde do leta 2030 in na 2,1 milijarde do leta 2050, z največjim porastom v državah v razvoju. V pripravah na nastop slovenske delegacije je sodelovala tudi ZDUS. Posredovali smo nekatere analize, predvsem s področja zdravstva in vloge starejših v družbi ter to dopolnili z rezultati opazovanj na terenu v okviru pro-

jekta »Starejši za starejše«. Rezultati iz Analize o diskriminaciji starejših oseb pri zdravstveni oskrbi kažejo, da je prišlo do največjega kršenja pri pravici do enake dostopnosti zdravstvenih storitev za starejše osebe, ker v času racionalizacije in financiranja zdravstva politiki, strokovnjaki in javnost niso bili zadostno informirani o možni diskriminaciji na osnovi starosti. To je bilo najbolj izrazito pri načrtovanju programov preventive, omejevanju dostopnosti do določenih obravnav, opustitev določenih zdravljenj, povečevanju cen storitev in zdravlil in vse to je predstavljalo ovire za starejše osebe.

Analično poročilo o krepitvi vloge starejših v Sloveniji v sklopu projekta AHA.SI opisuje še vedno aktualne socialne izzive:

(1) priznavanje, spodbujanje in podpora prispevku starejših oseb v družini, skupnosti in gospodarstvu, (2) možnosti za sodelovanje v kulturnem, gospodarskem, političnem in družbenem življenju, (3) možnosti za plačano delo, (4) neupoštevanje potreb starejših in spoštovanje pravice do dostojanstva, (5) priznavanje in spodbujanje prostovoljnega dela starejših oseb, (6) dostop do informacij preko IKT, (7) vseživljenjsko učenje in (8) odnos mlajših do slabotnih in invalidnosti.

Sodelovanje drugih organizacij in organov pri oblikovanju pobud

Organizirali smo tudi širšo razpravo z udeležbo drugih nevladnih organizacij, inštitucij, ki se ukvarjajo s starejšimi osebami in staranjem, ter pristojnih vladnih resorjev. Razprava je hkrati sodila v okvir aktivnosti mednarodne pobude ADA, ki je bila prvi stimulator akcij v podporo konvenciji in delovanju Odprte delovne skupine ZN.

Zaključki razprave kažejo, da smo ugotovili podobne pomanjkljivosti v zaščiti pravic starejših oseb, kot jih poudarjajo delegacije v razpravah v New Yorku, kot npr.: potrebo po enotnem sistemu spremljanju statističnih podatkov, poenotenje terminologije, pridobivanje podat-

kov o dejanskih oblikah nasilja nad starejšimi in zaščita prijaviteljev kršitev, nenehno ozaveščanje o obstoju zlorab, različnih oblik nasilja nad starejšimi osebami in nasilja v družini, vključitev te tematike v učne programe in izobraževanje ljudi od vrtca dalje, nadaljnje podpiranje prostovoljcev in nevladnih organizacij pri njihovem delovanju na področju preprečevanja omenjenih dogajanj, več povezovanja vladnih resorjev in sodelovanja organizacij in inštitucij, ki delajo s starejšimi osebami ali v njihovo korist.

Priprave na razpravo v 2018

Letošnja razprava v New Yorku bo orientirana na **(1) samostojnost in neodvisnost ter (2) dolgotrajno oskrbo in paliativno nego** starejših oseb.

Sodelovali bomo v procesu priprav na razpravo in že v mesecu marcu organizirali širše srečanje v podobni sestavi deležnikov kot smo to izvedli v letu 2017, preverili uresničevanje lanskoletnih predlogov, preverili stanje in kršitev pravic na omenjenih področjih v Sloveniji ter oblikovali nekaj vsebin, ki jih bo slovenska delegacija lahko vključila v svoj nastop na zasedanju Odprte delovne skupine.

Letos so se tudi evropske mednarodne organizacije, katerih članica je ZDUS, aktivno vključile v oblikovanje stališč in predlogov za zasedanje v New Yorku, tako da svoje ugotovitve in predloge posredujemo tudi njim. Njihova povečana pozornost izhaja deloma iz aktualnosti izzivov staranja, deloma pa tudi iz želje, da bi pripomogli k prepričevanju oz. pridobivanju držav Evropske Unije, ki do zdaj v precejšnjem številu niso bile zagovornice oblikovanja in predlaganja konvencije ZN o človekovih pravicah starejših oseb z utemeljitvijo, da so te že zaobsežene v tovrstni splošni konvenciji.

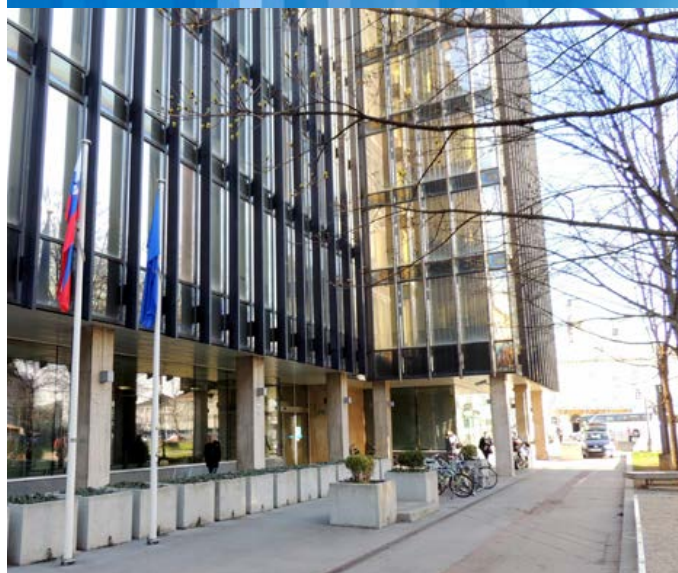
Jožica Puhar, članica Strokovnega kolegija, mednarodno sodelovanje ZDUS

Poslovanje ZPIZ v letu 2017

Na zadnji seji sveta ZPIZ je bilo obravnavno letno poročilo zavoda za leto 2017. Zavod je poslovno leto zaključil s izravnanimi prihodki in odhodki v višini 5.117.252.458 EUR. Izravnano prihodkov in odhodkov zahteva sistemska ureditev ZPIZ-2. Letno poročilo daje temeljit vpogled v delovanje zavoda na vseh področjih, hkrati pa prikazuje tudi trende za posamezna daljša obdobja.

Gotovo vas zanima, kako je s prihodki pokojninske blagajne. Zelo spodbuden je podatek, da so bili v preteklem letu v primerjavi z letom 2016 prihodki nominalno višji za 1,6 %, realno pa za 0,2 %. Ob tem je treba takoj povedati, da je inflacija v preteklem letu znašala 1,4 %. Še bolj spodbuden pa je podatek, da se je v strukturi celotnih prihodkov zavoda povečal prav delež prihodkov iz naslova prispevkov za socialno varnost. Povečal se je za 3,4 odstotne točke. Pri tem pa naj posebej opozorim, da gre za najvišji delež po letu 1996. Povečanje tega deleža v strukturi celotnih prihodkov je prispevalo, da se je posledično zmanjšal delež transfernih prihodkov za 3,3 odstotne točke. Proračun Republike Slovenije je zato v letu 2017 prispeval 172.000.000 manj sredstev kot je bilo načrtovano s finančnim načrtom za leto 2017. Iz državnega proračuna je pokojninska blagajna skupaj prejela 1.120.000.000 evrov. V letu 2016 je državni proračun pokojninski blagajni zagotovil več sredstev in to 1.267.000.000 evrov. Seveda se boste vprašali, kaj je prispevalo k takemu finančnemu rezultatu. K večji rasti prihodkov iz naslova prispevkov za socialno varnost so vsekakor prispevali ugodni go-

**Zavod za pokojninsko
in invalidsko zavarovanje
Slovenije**

spodarski trendi. Število zavarovancev se je v letu 2017 v primerjavi z letom 2016 povečalo za 2,6 %. Največja rast je bila pri zaposlenih pri pravnih osebah, 3,5 %, pri zasebnikih pa le 1,3 %. Spodbudna je tudi nova ureditev v zvezi s študentskim delom, ki velja od 1. 2. 2015 dalje, saj je prispevek iz tega naslova v letu 2017 znašal skupaj dobrih 60.000.000 evrov, zavarovanci pa so v povprečju dobili 2 meseca in 21 dni zavarovalne dobe. V letu 2017 je bilo mesečno povprečno 615.681 uži- valcev vseh pokojnin. V primerjavi z letom 2016 je bila rast vseh uži- valcev 0,2 %. Če primerjamo ta podatek s podatkom o rasti v zadnjih desetletjih pa ugotovimo, da je bila to najnižja rast v zadnjih 27 letih. Pri starostnih uži- valcih pokojnin je bila to druga naj- nižja stopnja rasti v zadnjih 21 letih, saj je znašala 1 %, medtem ko je bila najnižja v letu 2016, ko je znašala 0,8 %. Omenjeni podatek o tako »nizki rasti« uži- valcev pokojnin nam nedvomno pove, (kar nekateri stalno poudarjamo in opozarjamo) da je ZPIZ-2 zelo zaostрил pogoje za upokoјitev. Gotovo vas zanima tudi razmerje med zavarovanci in upokoјenci, saj se to razmerje že daljše obdobje nenehno slabša. V letu 2008 je znašalo 1,71, nato pa je padalo vse do leta 2013, od tedaj dalje pa se je ponovno začelo dvigovati in je v letu 2017 pristalo na 1,49. Zanimivi so še podatki, ki zadevajo gmotni položaj upokoјencev. Na podlagi razpoložljivih pokazateljev lahko ocenim, da le-ta za večino ni ugoden. Ne smemo prezreti, da je namen usklajevanja pokojnin v ohranjanju vrednosti pokojnin v času njihovega izplačevanja. Znano pa je, da se že več let zapored pokojnine niso usklajevale v skladu s sistemskim zakonom oziroma se sploh niso usklajevale. To je nedvomno vplivalo na realno vrednost pokojnin. Če se omejim le na realno vrednost starostnih pokojnin, je iz gradiva razvidno, da

Na pobudo ZDUS je bila sprejeta novela ZPIZ-2C, po kateri je bila s 1. 10. zagotovljena določenim upravičencem do starostne in invalidske pokojnine najnižja pokojnina v višini 500,00 EUR. Tako odmerjena pokojnina je bila izplačana 45.110 uži- valcem starostne pokojnine in 7.512 uži- valcem invalidske pokojnine, skupaj 52.622 upravičencem.

se je njihova realna vrednost v letu 2017 zmanjšala za 0,2 %, v letu 2016 in 2015 se je povečala za 0,6 % oziroma 0,1, vse od leta 2010 do vključno 2014 pa se je zmanjšala za 7,9 %. Na negativne učinke neusklajevanja pokojnin smo, ne le v svetu zavoda, temveč tudi s strani upokoјenskih organizacij, nenehno opozarjali. Na pobudo ZDUS je bila sprejeta novela ZPIZ-2C, po kateri je bila s 1. 10. zagotovljena določenim upravičencem do starostne in invalidske pokojnine najnižja pokojnina v višini 500,00 EUR. Tako odmerjena pokojnina je bila izplačana 45.110 uži- valcem starostne pokojnine in 7.512 uži- valcem invalidske pokojnine, skupaj 52.622 upravičencem. Še podatek koliko je znašala odmera od najnižje pokojninske osnove za 40 let (moški) oziroma 39 let in 8 mesecev (ženska) v letu 2017. Pri moških je znašala 451,19 EUR (januar–september) in 465,37 EUR (oktober–december). Pri ženskih pa 495,01 EUR in 500,70 EUR. Znano je, da je bil odmerni odstotek pri moških 57,25 %, pri ženskih pa 62,81 %. Odmera od najvišje pokojninske osnove za ista leta pa je pri moškem znašala 1.804,75 EUR (januar–september) in 1.825,50 EUR (oktober–december), pri ženskah pa 1.980,02 EUR in 2.002,78 EUR. Naj dodam, da so bile v letu 2018 pokojnine usklajene po sistemskem zakonu, in to v višini 2,2 % od 1. 1. 2018 dalje, izredna uskladitev pa znaša 1,1 % in to od 1. 4. 2018 dalje. Pred nami je nova reforma sistema obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki bo terjala tudi od naših organizacij, da na podlagi izkušenj in modrosti prispevajo k oblikovanju takih rešitev, ki bodo v interesu tako upokoјene kot tudi aktivne generacije in njihove- mu dobremu medsebojnemu sodelovanju in sožitju.

Anka Tomiňsek, foto arhiv ZDUS

NSi s posluhom do upokoјencev

Srečanje na sedežu stranke NSi z novim predsednikom mag. Matejem Toninom s sodelavci, Jožetom Jurkovičem, predsednikom Zveze seniorjev, Nacetom Polajnarjem, predsednikom Stokovnega odbora za kulturo in Janezom Ciglarjem Kraljem, strokovnim sodelavcem in predsednikom Združenja delavcev, ter predsednikom ZDUS Janezom Sušnikom in podpredsednico Vero Pečnik, je potekalo v duhu dobrega sodelovanja.

Tema pogovora, je bila problematika upokoјencev z nizkimi pokojninami, odgovornost do njih in zahteve po spremembi odnosa vseh poslanskih skupin in vlade do najranjivejših skupin. Izpostavljene so bile socialne stiske, ki se pojavljajo pri tistih, ki ostanejo sami v vlažnih, skoraj zapuščenih stanovanjih in hišah, ki ne zmorejo plačevati stroškov ogrevanja, elektrike, povrhu pa ne zmorejo vzdrževati svojih domov. Beseda je tekla o vdovskih pokojninah, o socialnih transferjih in o tem, da je potreba po sprejetju zakona o dolgotrajni oskrbi velika. Strinjali smo se z ugotovitvami, da bi morale pokojnine »dohiteti« prag revščine, čeprav je predsednik NSi poudaril, da je ZDUS s predsednikom Sušnikom dosegel velik, spoštovanja vreden uspeh, ko je uspel s predlogom, da znaša najnižja pokojnina za polno delovno dobo po uskladitvi 511,00 EUR.

Od leve proti desni, Janez Cigler Kralj, mag. Matej Tonin in Nace Polajnar

Predsednik ZDUS Janez Sušnik se je zahvalil za podporo stranke NSi, saj so skupne ugotovitve, da je stranka NSi v državnem zboru vedno podprla naše predloge. Podpredsednica je izpostavila prepotreben in celo v Evropi priznan in spoštovan Program Starejši za

starejše, ki poteka pod okriljem ZDUS, saj upokojenci pomagajo upokojujencem in posebnost je, da ni potrebno ljudem, ki potrebujejo pomoč, iskati pomoči, temveč društveni koordinatorji in prostovoljci poiščejo njih. Program je edinstven v Evropi, zato je tudi lani prejel prestižno nagrado Državljan Evrope. Tudi pri stranki NSi imajo združenje seniorjev, ki jih vodi senior Jože Jurkovič, ki je poudaril, kako je danes potrebna pomoč sočloveku in potreba po medsebojnem spoštovanju in sodelovanju. Dotaknili smo se še t. i. »dvojnega dela« upokojujencev in bili enotnega mnenja, da človek, ki doseže polno

delovno dobo in se upokoji, lahko opravlja, če želi, svoje delo naprej, toda plačati mora vse prispevke. Seveda se s tem ne sme ogroziti zaposlovanja mladih. Mnogo ljudi iz socialno šibkega okolja bi s tem dobesedno »gasilo« svojo socialno stisko.

Dotaknili smo se še množice problemov, ki danes tarejo ljudi, predvsem upokojujencev. Razprava je vseskozi potekala v vzajemnem razumevanju in spoštovanju, saj je bil pred nami skupen cilj, odgovornost in skrb za tiste ljudi, ki potrebujejo pomoč.

Vera Pečnik, foto Črt Kanoni

ZDUS v mednarodnem prostoru

Delovanje v mednarodnih organizacijah in pobudah, v katerih je ZDUS članica ali udeleženska

V letu 2017 se je ZDUS s svojimi člani (cami) udeležil obeh srečanj Generalnega sveta EURAG, najstarejše evropske organizacije starejših (65+). Spomladansko zasedanje je bilo na Poljskem (udeležba Ogriin), jesensko pa na Dunaju (udeležba Puhar). Slednje je bilo hkrati tudi praznovanje 55. obletnice obstoja te organizacije. Bilo je tudi volilno zasedanje organizacije, kjer je dosedanje vodstvo dobilo ponovni mandat. Za razvoj EURAG je značilna rast števila in geografske razpršenosti članic ter izboljšanje njenega finančnega položaja.

ZDUS je v obravnavanem letu postala polnopravna članica AGE Platform, evropske organizacije starejših in za starejše (50+), ki se ukvarja prvenstveno s temami, aktualnimi v Evropski uniji. Normativni akti organizacije predvidevajo udeležbo članic pri upravljanju organizacije, ki pokriva tudi okvirno določene stroške udeležbe pri delu organov. Aktualna članica Upravnega Sveta je Jožica Puhar, ki se je v novembru udeležila zasedanja tega vodstvenega organa, njena namestnica pa predstavnica MZU Katja Krivec. Pretežno so obravnavali teme programa in finančnega načrta delovanja AGE ter operacionalizacijo Strategije razvoja v obdobju od 2018 do 2021. Na dnevnem redu je bil tudi pregled aktualnega stanja v članicah in tako smo poročali o položaju starejših v Sloveniji ter akcijah in prioritetah ZDUS.

Dogajanja v **EUROCARERS** smo spremljali, nismo pa se udeleževali zasedanj organov, ki so se ukvarjali s specifično tematiko oskrbovalcev.

Mednarodna pobuda ADA je gibanje nevladnih organizacij v 60 državah po svetu. Poteka pod okriljem organizacije **Help Age International** iz Velike Britanije. Propagira lobiranje vključenih organizacij pri svojih nacionalnih in lokalnih vladah za napredek pri temah, pomembnih za starejše. V njenem okviru so bile izvedene številne informativne akcije in akcije osveščanja (Anja Šonc). Bili smo sodelavci MZZ pri oblikovanju gradiva za zasedanje Odprte delovne skupine Sveta za človekove pravice ZN (OWEGA), kamor je naša delegacija prenesla slovenska stališča in predloge. Kampanjo smo predstavili tudi na F3ŽO.

Udeležba na mednarodnih konferencah in posvetih

Najpomembnejša je bila Ministrska konferenca UNECE v Lizboni, kjer smo bili del organiziranega nastopa evropskih nevladnih organizacij (udeležba Amalija Šiftar). Konferenca je pretresala uresničevanje zavez iz madridskega Mednarodnega plana aktiv-

Od leve proti desni, Vera Pečnik, Jožica Puhar in Janez Sušnik na lanskem f3žo ob sprejemu tujih delegacij

nosti za staranje in dodala nove vidike ter nove zaveze potrebnega delovanja za boljši položaj starejših ob hitrem naraščanju te populacije v razvitem svetu. Konferenca na temo »seniorskega turizma« je bila spremni dogodek Generalnega sveta EURAG na Poljskem. Predstavili smo mednarodni projekt *DiscOver55*, v katerem so bile poleg ZDUS-a (skupaj s hotelom Delfin) še partnerske organizacije iz Avstrije, Italije in Finske. Projekt že daje prve rezultate v povečanju povpraševanja po naših kapacitetah v hotelu Delfin, saj je že takoj po zaključku projekta v Delfinu letovala skupina starejših iz partnerske organizacije iz Avstrije, pomladi pa pričakujejo skupine iz Italije in Finske. Konferenca »Medgeneracijsko sodelovanje« je bila organizirana v sklopu dunajskega zasedanja EURAG. Predstavljeni so bili številni primeri dobrih praks, med projekti pa večinoma taki, ki jih sofinancira Evropska komisija.

Ob srečanju Upravnega sveta AGE platform (udeležba Puhar) je bila v so-organizaciji AGE in WHO izvedena konferenca na temo boja proti staromrznosti. WHO je sprožila globalno kampanjo proti temu nevarnemu pojavu, ki se širi, konferenca pa naj bi ponudila prispevek EU k omenjeni svetovni kampanji. Med udeleženci so bili poleg članic AGE platform tudi uradniki Evropske komisije, strokovnjaki WHO in nekaterih ministrstev

ali parlamentov držav članic EU. Med drugimi je svoj pristop v tem boju predstavila baskovska provinca, ki je bila na svojem stalnem predstavnštvu pri EU tudi gostiteljica srečanja. Udeležili smo se srečanja slovenskih NVO z visokim komisarjem OZN za človekove pravice, ki ga je ob njegovem obisku v Ljubljani v septembru organiziral Center nevladnih organizacij (udeležba Puhar). Ob tej priložnosti smo predstavili položaj starejših v Sloveniji in uresničevanje zanje najpomembnejših elementov človekovih pravic ter predstavitev posredovali tudi pisno. Udeležili smo se mednarodne konference »Enakost pri delu«, ki jo je v Ljubljani organiziral Zagovornik načela enakosti, skupaj z nizozemskim veleposlaništvom, njihov Inštitut za človekove pravice pa je bil v nekem smislu tudi mentor našemu zagovorniku načela enakosti. V tem okviru so bila za nas najpomembnejša predavanja strokovnjakov, ki proučujejo možnosti starejših v smislu enakosti oz. neenakosti.

Pomembni mednarodni obiski

ZDUS je na festival za tretje življenjsko obdobje povabila delegacije upokojskih organizacij iz drugih držav ali pokrajin, s katerimi že nekaj let uspešno sodelujemo. Organiziranega posveta se je udeležilo 20 gostov iz Italije (ADA), Avstrije (koroški Slovenci iz Pliberka in Podjune), Zveze društev upokojscev Makedonije (mestna zveza iz Skopja in republiška zveza) ter Zveze upokojscev Srbije. Hrvaška delegacija je svoj napovedani prihod

odpovedala. Udeleženci so se vključili tudi v program kulturnih prireditvev, vodstvo ZDUS pa jim je izkazalo primerno gostoljubje. Obiskala nas je koordinatorka pobude ADA **Beth Campbell** iz Londona in nam predstavila svojo organizacijo. Zagotovila je nadaljnjo finančno podporo pri izvajanju projekta na osnovi dosežanih ustreznih izvedenih aktivnosti.

Konec avgusta 2017 so ZDUS obiskali predstavniki nevladnih organizacij iz Moldavije. Alenka Ogrin jim je predstavila našo organizacijo, aktivnosti, financiranja ter programe in projekte; njihov obisk v Sloveniji je organizirala Slovenska filantropija s podporo Ministrstva za zunanje zadeve.

Podpredsednica ZDUS Mija Pukl se je v novembru udeležila Mednarodne konference na temo izobraževanja, ki jo je organiziralo Ministrstvo za izobraževanje in šport. Opozorila je na odsotnost teme o izobraževanju in usposabljanju starejših. Vodila je tudi delavnico na temo »Strategija dolgožive družbe«.

Ostale aktivnosti

Sodelovali smo v anketah, ki jih posredujejo organizacije in izpolnjevali vprašalnike in odgovarjali na pobude, se udeleževali **skype konferenc** in vnaprej **pripravljenih** razgovorov, pripravljali in pošiljali potrebna poročila, spremljali korespondenco, ki jo posredujejo že omenjene mednarodne organizacije in preusmerjali pobude na ustrezne organe in inštitucije.

Jožica Puhar in Alenka Ogrin, foto arhiv ZDUS

Izobraževanje izobraževalk Programa Starejši za starejše

Prvega marca so se na sedežu ZDUS srečale izobraževalke programa Starejši za starejše, ki so prisluhnille strokovnim predavateljem, na kaj vse morajo biti pozorne pri svojem plemenitem delu, ko vstopajo v domovnja pomoči potrebnim. Predavanja so potekala v dveh sklopih. Plesno – gibalna terapija in socialni odnosi v starosti.

Vsakomur od nas je znano, da je gibanje pol zdravja. Manj pa je znano, kako blagodejno delujeta gibanje in ples na splošno počutje ob uporabi posebnih terapevtskih tehnik. Gre za osredotočenost nad psiho in telesom, seveda s ciljem, da vzpostavimo harmonijo na vseh treh ravneh človekovega zavedanja. Uma, telesa in medčloveškega odnosa.

Drugi del predavanja je potekal v razumevanju staranja, kot temeljne človekove izkušnje. Vsi vemo, da je starost tisto obdobje, na katerega se moramo pripraviti in ga sprejeti, družba pa mora starajoči osebi zagotoviti tako mesto in prostor, ki bo dostojno njegovemu stanju in kjer ga ne bo strah (največkrat) negotove prihodnosti. Odločitev vsakega posameznika pa je seveda odvisna od njegovega lastnega interesa in njegove aktivnosti, saj je na voljo precej programov, ki so namenjeni prav njim. Nekateri šele v starosti sklenejo, da postanejo aktivni in se povezujejo v različne interesne skupine, drugi pa želijo živeti v svojem miru, odmaknjeni od razgibanega socialnega življenja. Pred našimi prostovoljkami je tako iz dneva v dan na ogled ogromno »neprebranih« knjig, njihova naloga pa je, da jo ocenijo po žanru

in vsebini, še preden obrnejo prvo stran. Več kot na dlani je, da morajo biti odlične psihologinje če želijo dobro opravljati svoje plemenito poslanstvo. Končno pa, življenje, ki ga živimo je naše, in vedno- predvsem med nami- gre za izbiro posameznika. Naše prostovoljke so izbrale tisto pot, ki bogati njih same, bogati družbo in prinaša nove iskrice v oči tistih, za katere se je zdelo, da je njihov žar že davno zamrl.

Vera Pečnik, foto ZDUS

O prekariatu

Ali se kdaj vprašamo od kod izraz prekarno delo? Menim, da večina vseh, ki se ukvarjajo s to temo, še nikoli ni iskala izvora tega izraza. Pojem se je pojavil v času osvajalskega poseljevanja Evrope in kasneje tudi drugod po svetu. Običajno so zavojevalci osvojili večji ali manjši del ozemlja, ki je bil zanimiv za pridobitno dejavnost. Najpogosteje je bila to zgolj dobra rodna zemlja, kjer je bilo možno pridobiti več hrane za vojake in njihove družine, pozneje pa tudi zaradi trgovanja.

Drugače je bilo z ozemljem na pomembnih prometnicah, ki jih je bilo treba (o)brani, da se je lahko zaračunaval varen prehod. Pomembna so bila tudi nahajališča rudnin, predvsem bakra in pozneje železa in lesa ter vodni viri, kar je omogočalo proizvodnjo in popravilo orožja in orodja. Za zavojevalce so prišli njihovi soborci in sorodniki ter dediči, vsi pa z istimi nameni in cilji. Vsi tako nastali novi lastniki niso bili sposobni izkoriščati pridobljene posesti tudi zato, ker so vse svoje sile porabili za obrambo zavzetega in priprave na novo osvajanje. Zato so posest dali v rabo svojim ljudem, ki so jim zaupali, od njih pa pričakovali ustrezen donos.

Tak prenos lastništva v pridobitno rabo so imenovali prekarni način rabe oziroma dogovora.

Značilno za ta način je bilo, da lastnika ni nič zanimalo, kako je prekarni uporabnik prišel do nove vrednosti ali proizvodov. Važno je bilo, da je ustvaril toliko, da je lahko poravnal obveznosti do lastnika. Ker tudi prekarni najemnik ni mogel sam obdelati zemlje, ali opraviti drugo delo, je poiskal delavce v neposredni okolici, ali jih pripeljal iz drugih za proizvodnjo manj primernih območij. Delavci so morali ustvariti za najemnika, za gospodarja, zanje pa je ostalo bolj malo. Ti delavci so imeli podobno vlogo kot sužnji, le da niso bili več last lastnika, temveč samo brezpravni delavci, ki so običajno delo opravljali za skromno prežvljanje sebe in družine, če se jo imeli.

Na še eno značilnost prekarnega odnosa bi rad opozoril. Vse delovanje je slonelo zgolj na dogovoru med lastnikom - posestnikom in izvajalci del ter med podizvajalci in delavci. Nihče od njih ni imel nobena zaščite. Če delavec ni mogel več opravljati delo, je bil prepuščen usodi in svojim najbližjim, če jih je imel. Enako se je zgodilo tudi ob slabih letinah ali izkoriščenih naravnih bogastvih. Edino lastnik ozemlja je gospodaril z vsem in vsemi. Če tega ni obvladal, so ozemlje pač prevzeli močnejši in boljše organizirani. Vsi vključeni v prekarni odnos pa so bili odvisni od njihove volje ali potrebe. Kdor se je v enaindvajsetem stoletju ponovno poslužil izraza prekarno delo, je dobro vedel, o čem govori in kako bodo prekarni delavci postali brezpravna bitja, od katerih bo edino korist imel njihov izkoriščevalec.

Zato me jezi, da v državi, ki ima v ustavi zapisano, da je socialna, sploh lahko uporabljamo ta, človeku neprimeren naziv – prekarni delavec.

Morda pa je nekdo celo zavestno uporabil ta izraz, da bi opral svojo vest, rekoč, saj ste morali vedeti, kako bom ravnal z delavci pod takimi delovnimi pogoji. S tem naj se ubadajo politiki in filo-

zofi. Pošteni in ozaveščeni državljani pa bi morali z vsemi sredstvi nasprotovati takemu načinu zaposlovanja. Ali imamo analizo, kje je v Sloveniji največ prekarnega dela? Vem, da je tega veliko v gradbeništvu, kjer so zaradi političnih in gospodarskih napak trg prevzeli podjetniki iz drugih republik nekdanje skupne države. Ti so bili večinoma zaposleni pri dobrih slovenskih gradbenih podjetjih. Ko smo ta podjetja zaradi pohlepa in politično ekonomskih napak spravili na kolena, so mnogi domači delavci ostali brez dela in se reševali (in se še) skozi različne socialne programe. Tuji delavci na izkušnjah »izbrisanih« na take programe niso računali, zato so prevzeli trg. Sprva z malimi uslugami slovenskim državljanom. To delo je teklo brez kakršnih koli pogodb in plačanih prispevkov. Ko so videli, da tega nihče ne zna zajezi, so postajali vse pogumnejši in njihova rast je šla vrtoglavo navzgor. Če danes pogledamo kdo izvaja gradbena dela, bomo videli, da se na javne razpise javijo urejena podjetja, ki pa nato za podizvajalce pridobijo nove firme. Ta podjetja tudi

Reševanje prekariata mora postati interes države. Če ne zaradi socialne etike in morale pa zaradi fiskusa. Nepobranih davkov in prispevkov! Predvsem pa Sloveniji tak način dela ne more biti v ponos.

izvajajo vsa dela, ki ne gredo na javne razpise. Če pogledate po terenu, boste videli, da se obnova hiš v zasebni lasti vrši predvsem s takimi izvajalci. Pogosto so tudi lastniki propadlih objektov bivših podjetij, kjer so tajkuni pokradli koristno premoženje, iz nekoristnih objektov pa nastajajo obrtne delavnice in stanovanja za prekarce. Prekarni delavci praviloma delo opravljajo v teh podjetjih. Dogaja se, da v bivših republikah nastajajo agencije, ki imajo izpostave v Sloveniji. Za znanega naročnika pridobivajo primerne delavce. Le ti se kot agencijski delavci uvrstijo na seznam dovoljenj za začasno delo. Nov delodajalec jih sprejme na delo in zelo pogosto tudi na stanovanje. Po dogovoru, ker pogodbe o delu pogosto sploh ni, dobijo minimalno plačo od katere se odštejejo stroški bivanja in tudi stroški tuje agencije. Delavcu ob rednem delu ostane manj kot 300,00 EUR. Glede na plačo v Srbiji ali Bosni to niti ni tako malo. Pogosto delajo daleč preko 40 ur na teden in so povsem zadovoljni s svojim statusom, zato mirno čakajo, da dobijo dovoljenje za stalno bivanje in izpolnijo pogoje za pridobitev slovenskega državljanstva. To pa jim služi za pot na zahod, največkrat skupaj z družino, ki jih sedaj čaka doma. Ob vsem povedanem gre praviloma za dobre delavce, ki poznajo

obrt, čeprav so često priučeni. Mnogi pa imajo tudi višjo izobrazbo, ki jim nič ne pomaga, razen splošnih znanj, ki jim pomagajo za hitrejše napredovanje. Ti delavci so sicer žrtve izkoriščanja v lastni domovini in tudi v Sloveniji, vendar se ne pritožujejo, saj jim je to edini način preživetja. Žrtev je državna blagajna Slovenije, ker ne dobi prispevkov in davkov v meri, primerni za ustvarjen BDP. Celoten dobiček poberejo omenjeni podjetniki in tuje agencije za zaposlovanje oziroma posredovanje delavcev, ki v Sloveniji bogatijo, posledično pa postajajo lastniki nekdanjega družbenega premoženja. Bojim se, da vsega tega državni organi ne vidijo. Če pa so s problematiko seznanjeni, pa ne vem, zakaj ne ukrepajo

!? Represija seveda ni pravi odgovor na omenjeni pojav, saj so izkoriščevalci že v znatni prednosti in bodo sebi v prid ugodno reagirali. Do problema je potrebno pristopiti z ustrežno, tudi empirično analizo in akcijskim programom, ki pa ga do danes še nisem zasledil, ali slišal zanj.

Reševanje prekariata mora postati interes države. Če ne zaradi socialne etike in morale pa zaradi fiskusa. Nepobranih davkov in prispevkov! Predvsem pa Sloveniji tak način dela ne more biti v ponos.

Boris J. Bregant, predsednik DU Jesenice

V razmislek pred volitvami

V Sloveniji je nas upokojencev že krepko čez šeststo tisoč, kar pomeni, da nas je skoraj ena tretjina prebivalstva. Glede na demografska gibanja pa bomo to mejo tudi kmalu dosegli in tudi presegli. Največ nas je takih, ki smo delali polno delovno dobo. Takih, ki smo polno delovno dobo ustvarjali, gradili in izgradili to našo lepo domovino. S ponosom lahko trdimo, da je generacija, ki sedaj živi, ustvarila skoraj vse, kar danes imamo. Delali smo v času, ko je delo bilo cenjeno, delavec pa spoštovan.

Danes pa ... Demokratično vodijo in upravljajo politične stranke, ki so sicer različne, a v bistvu je le boj za oblast. Predvolilnim obljubam in visokoletečim ciljem nihče več ne verjame, zato je tudi zelo visoka volilna abstinenca. Volilni sistem omogoča vzpon na oblast peščici povzpetic, ki takoj po volitvah pozabijo na volilne obljube in rešujejo le svojo zadnjo plat. Zaradi majhne udeležbe in razdrobljenih glasov je nemogoče sestaviti konsistentno vlado, ki bi lahko izpolnjevala dane predvolilne obljube in izpolnjevala svoj volilni strankarski program. Zaradi nuje sprejemanja kompromisov je tudi visokoleteča politika volilnih zmagovalcev podvržena lobijem, ki ribarijo v kalnem. Razočarani volivci se na volitvah izrečejo za novonastalo stranko, ki sicer zmaga, a kmalu zvedeni in nikakor ne preživi naslednjih volitev. Prav verjetno bo tako tudi pri naslednjih volitvah. Upokojenci smo

zdrženi v Zvezi društev upokojencev Slovenije in smo nestransko interesno združenje starejše populacije. Ne podpiramo nobene politične opcije in v parlamentu nas ne zastopa nobena politična stranka. Zaradi tega tudi naši predlogi in iniciative praviloma naletijo na gluha ušesa. Lep primer je poizkus naše

civilne iniciative za spremembo volilne zakonodaje, pri kateri so sodelovali vrhunski strokovnjaki pravne stroke. Predlog, ki ga je izoblikoval poznejši premier dr. Cerar s sodelavci, je zaključil z besedami: »Še tako dober predlog civilne iniciative, ki ne bo všeč poslancem, ne bo šel niti v prvo obravnavo.« Ob prevzemu premierske funkcije so se njegove besede tudi uresničile. Kot marginalna skupina, ki bremeni državni proračun, smo, ne krivi ne dolžni, stalno na udaru. Vsaka kriza udari najprej najbolj ranljivo skupino državljanov – nas upokojence. Naj gre za krčenje pokojninske blagajne, ali krčenje socialnih pravic ali pa zmanjševanje zdravstvene ravni in oskrbe. Dejanski krivci nastalih kriznih razmer so znani z imeni in priimki, toda to so naše »svete krave« ali kasta

Vsaka kriza udari najprej najbolj ranljivo skupino državljanov – nas upokojence. Naj gre za krčenje pokojninske blagajne, ali krčenje socialnih pravic ali pa zmanjševanje zdravstvene ravni in oskrbe.

nedotakljivih. Žalostno je, da večina upokojencev s polno delovno dobo ne doseže dostojne pokojnine za preživetje. Šele letos je uspelo predsedniku ZDUS, gospodu Sušniku, s predlogom, da bi najnižje pokojnine za polno delovno dobo dosegle borih 500,00

€. Toliko imajo poleg plače naši poslanci žepnine. Naj navedem, da je minimalna plača 613 €. Predsednik DESUS, gospod Erjavec, se lahko pohvali, da nam je izglasoval povišanje v višini 0,3 procenta. To znese 1,50 € za zgoraj omenjene, za tiste, ki imajo 1.000,00 € pa 3,00 € (!!!). Povišanje, ki sovpada z nekajletno zaporedno rastjo BDP najmanj 3

procente in ko si je srednji razred s popravljeno davčno lestvico prislužil par sto evrov. Zato pozivam ZDUS in njene strokovnjake, da sedaj, ko se približujejo nove volitve, ustanovi strokovno komisijo, ki bo pripravila program zahtev upokojencev, ki bi jih moral parlament in vlada uresničiti v naslednjem obdobju. Program bomo obravnavali v vseh društvih upokojencev v državi in ga po potrebi dopolnili. Tako dopolnjen program bi ZDUS dal na razpolago političnim strankam. Na volitvah bi upokojenci volili svoj program in to pri tisti politični stranki, ki bi ga sprejela v svoje okrilje. Ponavljam – ne bi volili politične stranke, volili bi naš program. Tako bomo lahko dosegli, da nas bo politika slišala in uslišala.

Zoran Markuža, predsednik DU Ankarani

Snovanjci DU Novo mesto

Literarna sekcija Snovanja pri DU Novo mesto je bila ustanovljena februarja 2002. Danes je aktivnih 14 članov, v vseh letih od nastanka pa je v sekciji Snovanja delovalo 27 dolenjskih literatov upokoencev. Sekcijo že od vsega začetka vodi ga. Tereza Balažević.

Seniorji literati, združeni v snovanjce, so v svojem aktivnem obdobju počeli vse mogoče; z upokojitvijo, ko so imeli naenkrat dovolj časa zase, pa so začutili potrebo, da bi svojo zadnjo etapo življenja zaključili z ustvarjalnim obdobjem. In tako sedejo za računalnik in pišejo o ljubezni, spominih, naravi, vnukih, o izginjanju nekdanjih vrednot, soočajo se s samoto in srečo ter ne nazadnje sami s seboj; njihove zgodbe so žive, nenavadne in kdaj povsem običajne, tako kot je običajno življenje. Seveda pa je pisanje samotno početje ne samo takrat, ko pisec išče besede in rime, osamljen ostane tudi, ko je besedilo že napisano, a vsak resen avtor se želi pogovarjati s pisateljskimi kolegi, zato je druženje, ki ga nudi Literarna sekcija Snovanja pri DU NM, neprecenljivo, za kar od leta 2012 dalje skrbi mentor, znani novomeški novinar Milan Markelj. Snovanjci so do zdaj izdali 29 knjig v skupni nakladi 11.980 knjig, nekatere so izšle pri Založba Snovanja, ki je začela poslovati sredi leta 2015. Če temu prištejemo še 10 Zbornikov, je to skupaj 17.000 knjig, ki so vse prodane, razdeljene ali podarjene. Našle so mesto v novomeških in dolenjskih domovih, mnoge so si utrle pot tudi izven lokalnega okolja.

Na literarnih natečajih, na katerih snovanjci redno sodelujejo, posegajo po najvišjih nagradah. Posamezno imajo v svojih zbirkah Trdinovo nagrado, Onino pero, zmago na Proznem mnogobojju, nagrado dr. Feryja Souvana za zakladnico slovenskih besedil, nagrade Reciklaže, nagrade SDDbK, nagrado revije Rast, večkratne uvrstitve med izbrane avtorje JSKD, nagrade F3ŽO, nagrade Lepota besede, nagrade Lipe, priznanje PZDU. Pohvalijo se lahko s prevodi svojih del in sodelovanjem v tuji antologiji, imajo tri nominacije za najboljše samozaložniške knjige ter uvrstitev dveh snovanjcev v Dolenjski biografski leksikon.

Od leve proti desni: Marjan Hren, Anica Vidmar, Anica Mušič, Ivan Hrovatič, Maks Starc, Frane Umek, Tereza Balažević, Rezka Povše, mentor Milan Markelj, Malči Božič, Marinka Marija Miklič, Tončka Ivanež; manjkajo Jože Bračička, Nace Mrvar in Stane Cerar

A to še zdaleč ni vse, kar počnejo snovanjci. Samo v letu 2017 so s svojimi nastopi obeležili 62 literarnih dogodkov in imeli na njih posamezno 171 nastopov, kjer so brali svojo prozo in poezijo in tako aktivno soustvarjali dolenjski literarni prostor. Vse prireditve, kjer nastopajo, so dobro obiskane, dvorane polne, publika hvaležno aplavzira, zato skoraj ni kraja na Dolenjskem, pa tudi širše, kjer snovanjcev ne bi poznali. Snovanjci so v teh petnajstih letih kot avtorji postali prepoznavni, pridobili so si spoštovanje bralcev, da z užitkom posegajo po njihovih knjigah. Vsaka napisana beseda je povabilo bralcu, da vstopi v avtorjev svet, v svet snovanjcev. Namreč po vsaki prebrani knjigi smo malo drugačni, smo bogatejši, in kot je zapisal Michel Butor »je vsaka napisana beseda zmaga nad smrtjo«.

Marinka Marija Miklič, foto Milan Markelj

Neizkoriščene možnosti za pouk in druženje

Vsako leto v društvih upokoencev izpolnjujemo vprašalnike ZDUS o naši dejavnosti. Odgovori nam povedo tudi, v katero smer naj Zveza društev upokoencev načrtuje svoj program dejavnosti. Med temi je seveda tudi kulturna dejavnost, ki je poleg športne v naših društvih najbolj živahna.

Upokoenci se številčno vključujejo v pevske zборе, likovne in literarne pa tudi dramske skupine. Prav za slednje je zadnja leta prihajalo na ZDUS vedno več želja (zlasti iz DU izven večjih urbanih središč) za strokovno pomoč, čemur je prisluhnila Komisija za kulturo v letu 2016 in organizirala v hotelu Delfin v Izoli dramsko delavnico in lani ponovno, nato pa še delavnico govornih vaj na sedežu ZDUS v Ljubljani.

Nekatera DU iz vzhodnega dela Slovenije so menila, da je za njihove člane lokacija delavnic predaleč, zato je organizatorju priskočilo na pomoč DU Tabor v Mariboru. Za drugi razpisan termin delavnice govornih vaj, konec februarja letos, se je prijavilo se-

demnajst članov iz okoliških društev ki v svojih društvih vodijo in sodelujejo ob raznih prireditvah ali celo dramskih uprizoritvah.

Za člane Društev upokoencev, ZDUS omogoči brezplačno udeležbo.

Delavnice govornih vaj v Mariboru, se je udeležilo vsega pet prijavljenih članov. Menor, g. Rajko Stupar, univ. dipl. igravec se je pripeljal na zborna mesto pred deveto uro iz Lendave. Zapadlo je nekaj snega in najprej ga je moral odmetati, da je iz garaže lahko pripeljal avto. Sledila je vožnja po zasneženi avtocesti v Maribor...

Delavnica govornih vaj skupine sedmih članov pa je potekala v zelo prijetnem vzdušju, kot ga zna pripraviti gospod Rajko. Njegovo dopadljivo in strokovno vodenje nas je navduševalo. Pozorno smo sledili in sodelovali v programu delavnice, še dodatno pa občudovali njegovo » srečanje s Prešernom.«

Kar prehitro je minil odmerjen čas za tokratno delavnico. Svoje zadovoljstvo s potekom in vsebino delavnice mentorja nagradili s krepkim aplavzom in se zahvalili tudi predsedniku DU Tabor, Francu Slavincu za gostoljubje.

Besedilo in foto, Marija Orešnik

Rokodelske delavnice v letu 2018

Komisija za tehnično kulturo pri ZDUS je sprejela program dela, v katerem so bile vključene tudi različne rokodelske aktivnosti v minulem letu. Podlaga temu programu so bili sklepi z Rokodelskih delavnic Delfin 2016. Organizacijski odbor RDD v sestavi Branka Bizjan, Branko Suhadolnik, Andrej Jus, Tomaž Skulj in Stanko Kotnik je vodil vse rokodelske aktivnosti v lanskem letu in pripravil plan delavnic za leto 2018.

Dvodnevna rokodelska delavnica v Brežicah skupaj z DU Brežice

Delavnica bo v organizaciji DU Brežice 18. in 19. aprila 2018 v Brežicah. Udeležilo se jo bo 20 rokodelcev in rokodelk na podlagi prijav. Vključuje izvedbo delavnice – izdelava nakita, razstavo ročnih del DU Brežice, kulturni program DU Brežice in ogled kulturno turističnih znamenitosti Brežic.

Letno srečanje rokodelcev v Višnji Gori

Organizator letnega srečanja rokodelcev bo DU Višnja Gora, ki bo v Višnji Gori v petek 8. junija 2018. Srečanje je vključeno tudi že v program KS Višnja Gora, ki letos praznuje 540 letnico kraja in obeležje svetovnega dneva čebel. Vsebinska srečanja bo ogled rokodelske razstave DU Višnja Gora, ogled kulturnih znamenitosti Višnje Gore, ogled čebelarke razstave in kulturni program DU Višnja Gora.

Dvodnevna rokodelska delavnica pri porabskih Slovencih v Monoštru

Delavnica bo 11. in 12. septembra 2018. Gostitelj dvodnevne delavnice bo Društvo slovenskih porabskih upokoencev iz Monoštra v Slovenskem domu v Monoštru. Vsebinska srečanja bo rokodelska delavnica, prikaz rokodelskih izdelkov porabskih rokodelk, kulturni program in ogled kulturnih znamenitosti Monoštra.

ZDUSov kotiček na F3ŽO 2018

Organizacija razstave in prikaz izdelave rokodelcev iz različnih DU. Izvedba bo v okviru Festivala za 3. Življenjsko obdobje v Cankarjevem domu v Ljubljani od 1. do 3. 10. 2018.

Rokodelske delavnice Delfin 2018 Izola

Rokodelske delavnice bodo od 10. do 14. decembra 2018 v hotelu Delfin v Izoli. Organizirano bo 16 delavnic za 75 mentorjev. Tema delavnic bodo različni izdelki na temo čebelarstva. Razpis za ljubiteljske mojstre bo v juniju 2018, za mentorje pa v oktobru 2018. Tudi letos bomo gostili rokodelce iz tujine.

Rokodelske razstave v PZDU

Predlagamo, da se organizirajo rokodelske razstave v vseh PZDU. Obiskali bomo rokodelske razstave v PZDU Posavje – Tržišče, 25. 5. 2018, v PZDU Zgornjepodravje (lokacija in termin še nista znana), pomagali bomo pri organizaciji rokodelske razstave v PZDU Celje in v PZDU Dolenjska.

Sodelovanje na različnih prireditvah na temo rokodelstva v Sloveniji

Sodelovali bomo na različnih prireditvah na temo rokodelstva v Sloveniji v okviru ZDUS (Čarobni dnevi, Čarobna simfonija) in na TV Slovenija v oddaji Dobro jutro.

Objavljanje o rokodelskih aktivnostih v medijih

Objavljali bomo prispevke o rokodelskih dejavnostih v različnih medijih in na družbenih omrežjih – FB Delfinke in Delfinci. Medsebojno se obveščamo o različnih rokodelskih razstavah in delavnicah po DU.

Ostalo

Sistematsko bomo pridobili podrobne podatke o rokodelskih aktivnostih po DU v Sloveniji z vključitvijo vseh Delfink in Delfincev, sodelovali pa bomo tudi pri pripravi ustreznih zakonskih dokumentov o rokodelstvu v Sloveniji.

Branko Suhadolnik, foto arhiv ZDUS

Prav žalostno je, da se nekatere že uveljavljene človekove pravice znova problematizirajo,

pravi naš tokratni sogovornik, **Miha Lobnik**

*Miha Lobnik
izroča poročilo
predsedniku
Republike
Borutu Pahorju*

Diskriminacija pomeni neenako obravnavanje posameznika oz. posameznice v primerjavi z nekom drugim zaradi narodnosti, rase, etničnega porekla, zdravstvenega stanja, jezika, invalidnosti, spola in spolne usmerjenosti, izobrazbe, gmotnega položaja ... starosti ... (!) Starosti? Ko govorimo o diskriminaciji, sodi pod ta pojem tudi nadlegovanje. Kaj o nadlegovanju pravi SSKJ? »Nadlegovanje je nezaželeno ravnanje, temelječe na kateri koli osebni okoliščini, ki ustvarja zastrašujoče, sovražno, ponižujoče, sramotilno ali žaljivo okolje za osebo ter žali njeno dostojanstvo.« Znotraj vseh teh razlag se zlahka (z)najdemo tudi upokojeenci, zato smo tokrat za osrednji pogovor zaprosili zagovornika načela enakosti, g. Miho Lobnika, ki že dobro leto pluje med Scilo in Karibdo in išče varen pristan barke strpnosti in tolerance, a pristanišča so še vedno prepolna luksuznih jaht prestižnih znamk predsodkov in nestrpnosti ...

Ste sociolog, zato vas bom najprej vprašal naslednje. Kam gredo sodobni družbeni tokovi, da potrebujemo vse več in več varuhov takih in drugačnih pravic?

Vesel bi bil, če tovrstnih varuhov in zagovornikov sploh ne bi potrebovali in bi vsi spoštovali raznolikost in osebne okoliščine vsakega posameznika. Raziskava, ki smo jo lani konec leta opravili, je pokazala, da skoraj petina vprašanih v Sloveniji (17 odstotkov) meni, da je bila v zadnjem letu diskriminirana. Med tistimi, ki so odgovorili, da so bili v zadnjem letu diskriminirani, pa je bila skoraj polovica diskriminiranih na delovnem mestu (48 odstotkov). Poleg tega več kot tretjina vprašanih (36 odstotkov) meni, da se je v zadnjih letih situacija glede neenakosti in diskriminacije v državi še poslabšala. Pomembno je zavedanje, da tudi v sodobnih družbah diskriminacija še vedno obstaja. Diskriminacija pomeni neenako obravnavo zaradi neke osebne okoliščine: spol, starost, invalidnost, itd. Ta je velikokrat prikrita in mnogi jo izvajajo, ne da bi se tega zavedali. Spremljajo jo predsodki in stereotipi, ki jo poskušajo opravičevati, zato je preseganje teh pomemben del ozaveščanja.

Je sodobna družba res tako zašla s poti, da se vse pogostejše neenakopravno obravnavamo, kršimo pravice drugim ljudem na račun uveljavljanja pravice ukrojene po lastnem pogledu? Kje na tej poti sta se izgubila zdrava pamet in dialog kot sredstvi za reševanje sporov?

Za dialog se morajo v družbi vedno truditi vse strani. Vedno znova se rojevajo različna hujskaška gibanja, ki s poenostavljenimi frazami le navidezno rešujejo zahtevna družbena vprašanja. Po drugi strani pa letos mineva sedemdeset let od sprejetja Splošne deklaracije o človekovih pravicah. Takrat smo se v okviru Organizacije združenih narodov med drugim sporazumeli, da se »... vsi ljudje rodijo svobodni in imajo enako dostojanstvo in enake pravice. Obdarjeni so z razumom in vestjo in bi morali ravnati drug z drugim kakor bratje.« Ta pomemben dokument, čeprav je bil sprejet na deklaratorni ravni, je bil ustvarjen z namenom, da se grozodejstva, ki so se zgodila med drugo svetovno vojno, ne bi nikoli več ponovila. Žalostno je, da se nekatere že uveljavljene človekove pravice znova problematizirajo, z razvojem družbe pa se pojavljajo tudi nekatere oblike diskriminacije, ki do sedaj še niso bile izpostavljene. Tako je treba vedno znova premišljevati odnose, ki jih imamo z ljudmi okoli nas, isti proces pa je potreben tudi na ravni družbe. To je poslanstvo našega organa.

“ Pomembno je zavedanje, da tudi v sodobnih družbah diskriminacija še vedno obstaja. Diskriminacija pomeni neenako obravnavo zaradi neke osebne okoliščine: spol, starost, invalidnost, itd. Ta je velikokrat prikrita in mnogi jo izvajajo, ne da bi se tega zavedali. Spremljajo jo predsodki in stereotipi, ki jo poskušajo opravičevati, zato je preseganje teh pomemben del ozaveščanja. ”

V svojem letnem poročilu ste opozorili na veliko število invalidov, ki so še vedno resno diskriminirani ob vstopu na trg dela. Po drugi strani smo se kot družba odprli navzven in na psihiatrične bolnike naj ne bi več gledali s predsodki. Dejal sem, naj ne bi! Vendar zidovi v naših glavah so postavljeni iz armiranega betona.

Želim si manj zidov v naših glavah in kakšno klančino več na cesti, ki bi gibalno oviranim omogočila dostop do objektov, kjer potekajo vsakdanji opravki vsakega izmed nas. V zadnjih dveh letih še vedno beležimo veliko primerov diskriminacije na področju invalidnosti oziroma hendikepa. Gre za osebno okoliščino, ki se lahko kaže v različnih oblikah: gibalna oviranost, otroci s posebnimi potrebami, gluho slepi, osebe z motnjami v razvoju in duševnimi težavami itd. Zaznavamo tudi probleme z vključevanjem oseb na trg dela zaradi zdravljenja v psihiatričnih ustanovah. Za področje zdravstva pa je značilna stigma, sploh pri osebah, ki so bile zdravljene za različne bolezni, ki jih spremljajo strah in nerazumevanje, kot na primer hiv, demenca, depresija in druge duševne bolezni. Če se tej osebni okoliščini pridruži še katera druga, kot na primer spol, starost ali slabo

premoženjsko stanje, marsikdo ob neenaki zdravstveni obravnavi doživlja celo večkratno diskriminacijo.

Kaj pa starejše osebe? Kakšne pritožbe prihajajo iz njihovih ust, njihove sredine, čeprav si lahko predstavljam, a vendar, to sprašujem vas?

Starost je osebna okoliščina, ki vključuje različne skupine. Posebno pozornost pri zagovorniku posvečamo otrokom, mladim in starejšim odraslim. Raziskave so pokazale, da se položaj starejših v Sloveniji slabša. Dejstvo je, da so najbolj na udaru ženske, ko se upokojijo. Statistike kažejo, da vsaka druga ženska starejša od 65 let živi v revščini. To je nepošteno in žalostno. Področje dolgotrajne oskrbe, ki gre v smeri deinstitucionalizacije oziroma neformalne oskrbe, je treba dobro premisliti. Paziti moramo, da se ne bi socialno-ekonomski položaj starejših žensk in moških še poslabšal. Vse neenakosti v življenju se namreč s starostjo le še seštevajo in na stara leta vedno bolj izrazijo.

Poglejte, konkretno! Zdaj, ko sem se upokojil, sem se nameraval zavarovati za primer hujše bolezni, pa se ne morem, ker sem, tako so mi odgovorili, prestar. Lani bi se še lahko, a letos se počutim mnogo bolje kot takrat ...

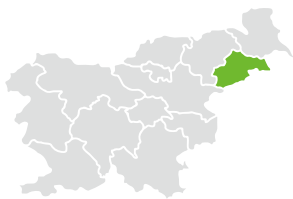
Taka izkušnja človeka vedno prizadene. Potrebno je ločeno presojati okoliščine vsakega dejanskega primera. Za diskri-

minacijo gre, če je posameznik zaradi določene osebne okoliščine v enaki ali podobni situaciji obravnavan manj ugodno kakor druga oseba. Obstajajo določene izjeme, kadar je neenakopravna obravnava zakonsko dovoljena, a brez poznavanja vseh podrobnosti o navedenem primeru tukaj težko sodim.

Na Zvezi društev upokojencev Slovenije imamo kar nekaj programov in projektov, ki so transparentni s področjem, ki ga pokrivata. Kako pa sami gledate in vidite tako podvajanje problematike? Bi združeni lažje premikali zakonske in administrativne prepreke?

Vsako prizadevanje, ki stremi k strpnosti, enakosti, spoštovanju in razumevanju je veliko vredno in prispeva k boljši družbi za vse. V Sloveniji smo lani dobili inštitucijo Zagovornika načela enakosti. Za njeno učinkovito delovanje je ključno sodelovanje civilne družbe, tudi ko govorimo o osebnih okoliščinah, kakršna je na primer tudi starost. Upam, da bomo sodelovali v kakšnih skupnih projektih, kjer bomo združili moči, zanje in izkušnje. Vam in vašim bralcem želim veliko zdravja in vse dobro v letu, ki prihaja.

Črt Kanoni, foto Daniel Novakovič (STA)

SPODNJE PODRAVJE

25 let dela DU Žetale

Društvo upokojencev Žetale je bilo ustanovljeno 27. novembra 1993, ko je bil v Prosvetni dvorani ustanovni Občni zbor društva. Žetalski upokojenci so bili člani Društva upokojencev v Podlehniku, Majšperku, Rogatcu in drugod. Ustanovitev društva je bilo odgovorno dejanje in tega so se zavedali tisti, ki so pred 25 leti predlagali ustanovitev samostojnega Društva upokojencev Žetale.

Na pobudo takratnega predsednika in tajnika DU Podlehnik Jožeta Ovčarja in Boža Šlehte je bil 7. marca 1993 v Prosvetni dvorani Žetale sestanek, ki se ga je udeležilo 53 članov DU Podlehnik iz KS Žetale. Prvo vodstvo DU Žetale so sestavljali: Marija Žerka – predsednica, Janko Kozel – podpredsednik, Lizika Colnarič – tajnica, Tončka Stres – blagajničarka, Jože Vogrinc – predsednik Nadzornega odbora in Martin Rodošek – predsednik Častnega razsodišča. Začetek delovanja DU Žetale sta krasila zavzetost za prostovoljno delo v društvu in medsebojno prijateljstvo članov društva in to so vrednote, ki trajajo vse do današnjih dni. Ob ustanovitvi DU Žetale ni imelo svojih prostorov. Na podlagi tega dejstva je bila v sredini leta 1994 na Svet KS Žetale poslana vloga za najem prostorov društva v stavbi Žetale 1. Svet KS je vlogi DU ugodil in dal društvu v najem dva prostora v zgornji etaži stavbe brez plačila najemnine.

Kmalu zatem je bila ustanovljena pevska skupina, ki pa je po desetih letih prenehala z delovanjem. DU Žetale na Občnem zboru vsako leto sprejme program dela in finančni načrt. To sta temeljna dokumenta za vsakoletno delo društva. Društvo je vsako leto organiziralo dva do tri izlete – romanja v različne kraje naše domovine in tudi izven nje. Tako so člani društva obiskali romarska svetišča: Brezje, Ptujška gora, Sveta gora pri Gorici, Sv. Trojica v Slovenskih goricah, Sv. Višarje v Italiji, Marija Bistrica na Hrvaškem, Gora Oljka, Sv. Gore ob Sotli in še nekatera. Na vseh teh izletih, romanjih je bil cilj, da se ugotovi različnim okusom članov društva, kar pa ni bilo vedno lahka

naloga. Najlepše je, kadar sta zadovoljna duša in srce. Vsak kraj doma in na tujem ima nekaj, kar je vredno ogleda. Pustovanje in Martinovanje so vsakoletne tradicionalne prireditve DU Žetale, ki so namenjene druženju. Poletne mesece zapolnimo s pikniki in družabnimi srečanji. Člani DU Žetale so vsa minula leta sodelovali na prireditvah ob prazniku občine in kostanjevem pikniku. Razstave naših članov v domači šoli pa so vedno nekaj posebnega. Letošnje leto bo naše društvo praznovalo srebrni jubilej. Če bomo spoštovali preteklost, je pred nami svetla prihodnost. Tudi v prihodnje bo osnovna dejavnost našega društva, skrb za medsebojno druženje, organizacija in izvedba izletov, družabnih srečanj in sodelovanje na prireditvah, ki bodo organizirane bodisi v okviru društva ali občine. V DU Žetale bomo ob svoji 25 letnici izdali zbornik, v katerem bo predstavljeno delo društva skozi četrto stoletno dejavnost.

Besedilo in foto, Jože Krivec

Dan žena, priložnost za zahvalo članicam

Ob mednarodnem dnevu žena so se člani kluba upokojenih delavcev Ministrstva za notranje zadeve Maribor zahvalili svojim članicam za njihovo delo in vlogo, ki jo imajo v družbi, ter jim izkazali drobno pozornost.

Pripravili so jim slovesnost, kjer so se družili ob kulturnem programu, ki so ga pripravili učenci Osnovne šole Prežihov Voranc Maribor, harmonikar in pevec Nejc Kralj ter članice kluba Cvetka Vidmar in Zvezdana M. Kompara. Zdenka Volšek in Cvetka Vidmar, članice kluba, sicer pa ljubiteljski slikarki, sta pripravili razstavo svojih del. Vsaka članica je dobila v dar nageljček. Članice je nagovoril tudi predsednik kluba Mirko Ploj, ki jim je izrekel čestitke ob dnevu žena ter v kratkem orisal zgodovino in pomen praznovanja. Ker lahko le z glasbo in petjem izrazimo reči, ki jih z besedami nikoli ne moremo, so nastopajoči s petjem, recitacijami in igranjem na harmoniko, kitaro, violo in violino, osrečevali zbrane. Na obraze poslušalk so izvabili smeh, pa tudi kakšno solzo. Nastopajoči so bili nagrajeni z aplavzom, s čemer so izražale svojo srečo in zadovoljstvo. Po kulturnem programu in ogledu razstave slik so se članice družile in obujale spomine še ob hrani in pijači. Prijetno druženje so zaključili z ugotovitvijo, da je življenje lepo in neprecenljivo, zato se ga moramo veseliti prav vsak dan.

Besedilo in foto, Mirko Ploj

Preden smo se razšli, smo še družno stopili pred fotografski objektiv

DOLENJSKA IN BELA KRAJINA

Javna tribuna z dr. Igorjem Šoltesom

Evropski poslanec dr. Igor Šoltes je bil v Novem mestu gost pogovora o aktualnih vprašanjih, ki ga je pripravila PZDU Dolenjske in Bele krajine. Dr. Šoltes je uvodoma spregovoril o področju oskrbe in nege starostnikov, predvsem z vidika predlaganega Zakona o dolgotrajni oskrbi ter o primerjalnih ureditvah dolgotrajne oskrbe po državah EU. Poudaril je, da bo imela EU, ki je imela leta 2013 štiri delovno sposobne ljudi za vsako osebo, starejšo od 65 let, v skladu s *Poročilom o stanju prebivalstva za leto 2015, leta 2060 le še dve delovno sposobni osebi, kar pomeni prepolovitev števila.*

Spregovoril je o ureditvi področja dolgotrajne oskrbe Avstriji, Franciji in Nemčiji, ki to tematiko naslavljajo in rešujejo vsaka na svoj način. Oskrba je v Avstriji organizirana na dva načina: v obliki denarnega prejema za dolgotrajno oskrbo ter v obliki organiziranih storitev. Denarni prejemek se dodeljuje ne glede na finančni

Dr. Igor Šoltes, Jože Jazbec in Rožca Šonc

status in premoženje uporabnika in je razvrščen v sedem razredov, od 160 do skoraj 1700 Eur mesečno. Predstavil je še ureditev v Nemčiji, kjer je v letu 2013 kar 7,4 milijonov prebivalcev potrebovalo dolgotrajno oskrbo. Ocenjuje se 11 % porast, kar predstavlja 8,2 milijona oseb do leta 2060. Kljub temu naj v Nemčiji tveganje finančne vzdržnosti sistema dolgotrajne oskrbe ne bi obstajalo, saj je sistem stabilen. Značilen pa je podporni model dolgotrajne oskrbe. V Franciji ocenjujejo, da bo do leta 2060 kar 8.6 milijonov prebivalcev potrebovalo dolgotrajno oskrbo (48 % vsega prebivalstva glede na povprečje EU, ki je 40 %.) Poleti 2003 so namreč ugotovili, da je bil sistem dolgotrajne oskrbe pomanjkljiv. Vročinski val tistega leta je terjal okoli 15.000 žrtev in povsem šokiral javnost. Večina žrtev je bila starejših, ki niso potrebovali stalne zdravstvene oskrbe in so živeli sami. Če sta Nemčija in Avstrija spoznali, da je oskrba na domu nekaj, v kar je treba vlagati, ima Francija drugačen sistem, je poudaril dr. Šoltes, saj prisega na institucionalno oskrbo, ki pa povzroča večje izdatke. Slika v Sloveniji

je povsem drugačna, saj dolga leta na nekaterih področjih nismo storili koraka naprej. Sprememba gerontološke slike v Sloveniji ni prinesla nobenih konkretnih ukrepov, ampak le administrativne. Dr. Šoltes je v zvezi s tem vprašanjem pisal tudi premierju Cerarju in ga pozval k spoštovanju izkušenj starejših generacij. Dr. Šoltes je zato znova poudaril, da so v Bruslju vsi z navdušenjem in ponosom sprejeli obrazložitev nagrade Državljan Evrope programu Starejši za starejše, saj nihče v Evropi nima takšnega sistema, ki bi temeljil na prostovoljstvu in doprinesel nepredstavljivo pomoč ljudem, ki si je sicer ne bi mogli privoščiti.

Podpredsednica ZDUS Vera Pečnik je poudarila, da sta bila s predsednikom ZDUS Janezom Sušnikom nedavno na posvetu, na katerem sta poudarila, da bi ob primerni podpori zakon o dolgotrajni oskrbi že lahko sprejeli, tako pa še vedno nimamo ničesar. ZDUS je predlagal, da bi se morali bolj vključiti tudi mladi, saj gre za ureditev področja, ki bo veljala za naprej in se dotika vseh generacij.

Jože Jazbec, predsednik PZDU Dolenjske in Bele krajine je dejal, da je nujna vključitev mladih generacij, ki pozabljajo, da mladost ni večna in mislijo, da se te tematike nanje ne nanašajo.

Vodja programa Starejši za starejše Rožca Šonc se je vsem prostovoljcem zahvalila za njihovo delo, podporo in predanost, da program sploh lahko poteka. V regiji je 9 % prebivalcev starejših od 69 let, in kar 8 % od teh prejema pomoč na domu, ki jo nudijo prostovoljci iz 22 društev Dolenjske in Bele krajine. Le 13 % vključenih v program je takšnih, ki bi lahko plačali pomoč, kar 41 % je takih, ki je ne morejo plačati, 18 % pa takih, ki bi jo lahko plačali le delno. Mnogo je takih, ki bi sami potrebovali pomoč in ne morejo kriti stroškov za opravljanje dela, saj prostovoljci ne podarijo le časa, znanja, ampak tudi stroške za opravljene poti. Izrazila je upanje, da bo imela nova vlada več posluha za podporo programu, ponekod pa na pomoč pridejo občine, a tudi to ne zadostuje, je zaključila.

Vida Čadonič Špelič, direktorica občinske uprave MO Novo mesto je izpostavila nekaj aktivnosti, ki jih za upokoence izvaja občina Novo mesto, med drugim brezplačne prevoze za starejše in sofinanciranje obrokov. V drugem delu pogovora je dr. Šoltes spregovoril še o pobudi za izvzem hrane za javne prehranske zavode iz sistema javnega naročanja in prednostih, ki bi jih to prineslo za najbolj ranljive skupine, starejše, bolnike in otroke. Odgovarjal je tudi na vprašanja glede smiselnosti premikanja ure dvakrat letno in o arbitraži.

DU Loški Potok zadovoljen z delom v minulem letu

Društvo upokoencev Loški Potok sodi pod PZDU Dolenjske in Bele Krajine. Konec leta 2017 je društvo štelo 214 članov, več kot polovica, točneje 117 članov je bilo tudi članov vzajemne pomoči, po novem članov Posmrtniskega sklada. V začetku marca smo imeli zbor članov, saj vsako leto v tem času za člane in za prebivalce Loškega Potoka pripravimo razstavo rokodelskih izdelkov naših članov.

V društvu smo realizirali vse naloge, ki smo si jih zadali. V občinskem glasilu Odmevi smo redno objavljali članke, nosili prapor in poslali čestitke za okrogle obletnice našim članom ter voščila ob božiču in novem letu in to vsem članom starim nad 80 let. Imeli smo tri sestanke upravnega in nadzornega odbora. Prijavili smo se na razpis občine Loški Potok za finančna sredstva, ki smo jih tudi prejeli in koristno porabili. V letu 2017 smo v društvu

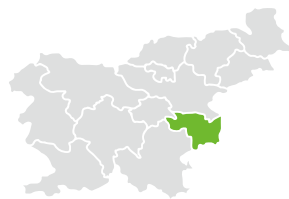

Člani DU Loški Potok na eni izmed svojih sej

organizirali šest izletov in pripravili tri razstave: »Rokodelski izdelki naših članov«, »Gobe naših krajev« in v decembru že tradicionalno razstavo »Župneki«.

Vsakemu novorojenčku Loškega Potoka smo podarili par copatk, ki so jih starši prejeli na občini, ko so oddali vlogo za enkratno denarno pomoč ob rojstvu novorojenca. Ob sredah, razen med šolskimi počitnicami, smo imeli v Domu starejših občanov Loški Potok delavnice ročnih del, ki so bile dobro obiskane. Več kot 10 krat smo organizirali pohode po stezicah Loškega Potoka. Udeležili smo se občnega zbora DU Draga, DU Sodražica in občnega zbora PZDU Dolenjske in Bele Krajine. Moram poudariti, da z vsemi res dobro sodelujemo in se vedno odzovemo na njihova vabila. V februarju 2017 smo gostili v Loškem Potoku oddajo Dobro jutro, ki je potekala v živo. Oddaja je bila posvečena kulinariki, poudarek je bil na jedeh iz boba, pokazali smo tudi stara orodja in rokodelske izdelke naših članov. Redno, vsako leto, se udeležujemo srečanja literatov PZDU Dolenjske in Bele Krajine, v avgustu srečanja upokoencev Dolenjske in Bele Krajine in v septembru Festivala za tretje življenjsko obdobje, ki poteka v Ljubljani, v Cankarjevemu domu. Maja lani smo organizirali tridnevne rokodelske delavnice ZDUS v Loškem Potoku in gostili rokodelce iz vse Slovenije. Junija smo se udeležili tradicionalne etnološko-turistične prireditve *Ob košnji*, kjer je naša ekipa Volčjakov zasedla prvo mesto. V začetku oktobra nam je bilo ob praznovanju občinskega praznika podeljeno priznanje *Listina občine Loški Potok* za velik doprinos k razvoju lokalne skupnosti na področju družbenega življenja. Iz ZDUS smo prejeli prošnjo, da za vse nastopajoče na 17. Festivalu na tretje življenjsko obdobje izdelamo rože iz lesa. Na delavnico, ki smo jo organizirali, nas je prišlo 7 članov društva in ker so rože navdušile tudi nas, jih še naprej rade in z veseljem izdelujemo. Poimenovale smo se Lesenke. Decembra smo sodelovali pri postavljanju smreke v organizaciji lokalnega turističnega društva in zasedle prvo mesto ter sodelovali na otvoritvi razstave župnekov v Prezidu na Hrvaškem ter na otvoritvi razstave poprtnikov v Sodražici. Med božično novoletnimi prazniki smo obiskali starejše člane na njihovih domovih ter vse naše člane v domovih starejših občanov tako v Loškem Potoku kot v Ribnici in Cerknici. Vsakemu smo poklonili majhno pozornost. Prav posebno smo ponosni na naše Povasjenke, skupino ljudskih pevk, ki so lani veliko nastopale, saj so imele kar 25 nastopov, ter na dramsko skupino, ki jih je imela 13. Načrtov za letošnje leto imamo veliko, saj se bomo konec maja udeležili orientacijskega pohoda PZDU Dolenjske in Bele Krajine, kar pomeni, da bomo začeli aktivneje sodelovati tudi na športnem področju.

Besedilo in foto, Tanja Lavrič

POSAVJE

70 pomladi DU Šentjanž

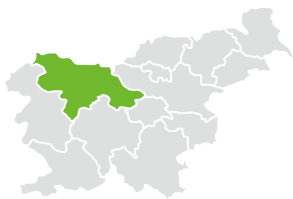
Društvo upokoencev Šentjanž je konec novembra praznovalo lep jubilej – 70 let delovanja. Ta dogodek smo obeležili s programom, ki so ga pripravili učenci OŠ Šentjanž z mentorji in Šentjanški jurjevalci. Program je povezoval Boštjan Repovž.

Prisotne sta pozdravila župan občine Sevnica Srečko Ocvirk in predsednik Pokrajinske zveze Posavja Krško Jože Žnidarič. Društvo je v svojem govoru predstavil predsednik Miha Jazbec. V društvo je vključenih okoli 230 članov. Najstarejši član je Franc Sigmund, ki je praznoval 102 leti, najstarejša članica pa Amalija Keber, ki je letos dopolnila 99 let. 57 članov je starih od 80 do 89 let, nad 90 let pa 8 članov. Ob tem jubileju smo izdali tudi publikacijo z naslovom *Naših 70 let*, v kateri smo na kratko opisali zgodovino društva. Upravni odbor je sklenil, da ob tej priložnosti podeli zaslužnim članom zahvale za prizadevno dolgoletno delo v društvu. Te so prejeli: Anica Koritnik, Jože Livk, Nande Prijatelj, Pavla Lamovšek, Jožica Revinšek, Rezi Repovž, Jožica Urbančič, Martina Hočevnar, Rozi Bale, Marija Gorenjc, Marija Okorn, Gustelj Umek, Miha Jazbec in Fanika Rupar. Podeljeni sta bili posebni zahvali za organizacijo in vodenje izletov ter pohodov Cvetki in Slavku Jazbecu. Zahvalo pa je prejel tudi Milan Sotlar za pripravo in oblikovanje publikacije *Naših 70 let*. Zahvale za zgledno sodelovanje so prejeli še: Turistično društvo Šentjanž, Društvo vinogradnikov Šentjanž, PGD Veliki Cirknik, PGD Šentjanž, Šentjanški jurjevalci, pobrateno Društvo upokoencev Razbor, Osnovna šola Šentjanž, Pokrajinska zveza društev upokoencev Posavja Krško, Krajevna skupnost Šentjanž in Občina Sevnica. Jože Žnidarič pa je v imenu ZDUS podelil plaketo društvu, predsedniku in tajnici. Pri izvedbi praznovanja so nam pomagali donatorji: Krajevna skupnost Šentjanž, PZDU Posavja Krško, Pavel Jazbec, AGM Janez Pungerčar, Gradbeništvo Odlazek, Bar Majcen in Dvigala Prijatelj. Vsem iskrena hvala.

Besedilo in foto, Fanika Rupar

Predsednik PZDU Posavja Jože Žnidarič s prejemniki priznanj

GORENJSKA

DU Britof - Predoslje prvič podelilo priznanja zaslužnim članom

Člani DU Britof Predoslje so se 21. februarja srečali na letnem zboru članov. Kot je povedal predsednik Miro Zelnik, je bila udeležba kar dobra, čeprav bi lahko bila še boljša. Vesel pa je bil, da so prvič po 65-ih letih delovanja zaslužnim članom podelili priznanja, in sicer velike plakete, male plakete ter zahvale.

Kar nekaj časa so se dogovarjali, saj je bilo glede priznanj veliko pomislekov. Bali so se zamer in morebitne užaljenosti tistih, ki priznanja ne bi prejeli. Da bi se temu izognili, so pripravili natančen pravilnik z opredelitvijo komu in zakaj se podeli priznanje. Pravno podlago za to jim je pomagala pripraviti članica Vida Rozman. V pravilnik so zapisali, da veliko plaketo prejmejo člani za osem let aktivnega dela v društvu in glede na to, da so priznanja podeljevali prvič, so se odločili za malce

strožji kriterij. Deset let aktivnega dela! Če bi obveljala določba iz pravilnika, bi zaradi velikega števila kandidatov razvrednotili priznanja. Tako so letos podeli trinajst velikih plaket, v večini poverjenicam, ki že vrsto let skrbijo za obveščanje članov o aktivnostih društva. Malih plaket, ki pripadajo članom za šest let aktivnega dela tokrat niso podelili, saj je bilo že velikih dovolj. »Na vrsto pridejo drugo leto,« je še dodal predsednik Zelnik. Na letni zbor članov DU Britof Predoslje so povabili tudi direktorico Ljudske univerze Kranj Matejo Šmid, ki je predstavila delovanje Demenci prijazne točke, ki je znotraj slovenske mreže našla svoje mesto tudi v njihovih prostorih. Dogovorili so se, da bodo v okviru omenjenega projekta v kratkem v Predosljah pripravili predavanje o demenci, ki je vse bolj razširjena in postaja resnično velik problem, za svoje člane pa bo DU Britof Predoslje organiziralo tudi »umovadbo«, ki pomaga v starosti čim dlje ohranjati bistre možgane.

K temu pomaga tudi šport in druga telesna vadba in seveda druženje pri različnih aktivnostih, ki jih društvo za svoje člane, trenutno jih je nekaj več kot 500, organizira zares veliko.

Slavica Bučan, foto Ivan Špehar

Člani PZDU Gorenjske so se pomerili v veleslalomu in smučarskem teku

V sredo, 14. februarja, so bile na smučišču Senožeta v Srednji vasi v Bohinju športne igre PZDU Gorenjske v smučanju, in sicer v veleslalomu ter smučarskem teku. Organizacija je bila v rokah Komisije za šport, rekreacijo in gibalno kulturo. Vajeti je sprva držal v rokah predsednik Franci Pretnar, ki pa je zbolel, zato ga je na mestu vodje tekmovanja zamenjal podpredsednik Miha Prosen.

Organizacija takšnega tekmovanja je zahtevna, zato je Pokrajinska zveza društev upokojencev Gorenjske za pomoč pri izvedbi zaprosila Športno društvo Srednja vas v Bohinju. Le to je poskrbelo za tehnično organizacijo tekmovanja, vse ostalo pa so opravili sami.

Nastopilo je več kot 180 tekmovalcev iz 21-ih društev. Tekmovali so v različnih kategorijah. Najboljše ekipe so prejele pokale, najboljši trije posamezniki v vsaki kategoriji pa medalje. Prehodni pokal PZDU Gorenjske je kot najboljše društvo po seštevku ekipnih rezultatov prejelo DU Škofja Loka. Vendar rezultati niso najpomembnejši. Kot je po končanem tekmovanju poudaril Miha Prosen, so za Pokrajinsko zvezo zmagovalci vsi, ki so nastopili. Kot zanimivost je izpostavil udeleženca, ki je bil star 94 let, pa je uspešno pripeljal v dolino. Franci Pretnar in Miha Prosen sta v poročilu po tekmovanju pohvalila vsa društva in vodje posameznih sekcij ter prizadevno delo delegata Marjana Robleka. Posebno težo prireditvi sta dala župan občine Bohinj Franc Kramar in predsednik PZDU Gorenjske Zdravko Malnar, ki je najboljšim podelil zaslužena priznanja.

Sicer pa pokrajinske športne igre v smučanju niso samo tekmovanje ampak tudi druženje s prijatelji in skrb za to, da upokojenci tudi v starosti ostanejo aktivni in s tem pripomorejo k svojemu zdravju. In ta namen je bil na športnih igrah Pokrajinske zveze društev upokojencev Gorenjske v smučanju, kjer je bilo obilo dobre volje in prešernega razpoloženja, zagotovo dosežen.

Slavica Bučan, foto Stane Arh

OSREDNJE-SLOVENSKA

Že deseta Demenci prijazna točka

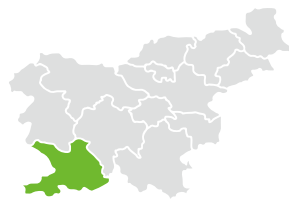
Naše glavno mesto je zadnje dni februarja odprlo že deseto demenci prijazno točko in to na Poljanski cesti v Ljubljani, kjer je sedež zavoda za oskrbo na domu. Razvejana mreža takih mest, kjer svojci in vsi, ki se srečajo ali slutijo, da imajo opravka z osebo z demenco, navdihuje našo prestolnico, da postane demenci prijazno mesto.

Lilijana Batič, direktorica ZOD in Štefanija L. Zlobec, predsednica Spominčice

Ob svetovnem dnevu socialne pravičnosti je Spominčica na Zavodu za oskrbo na domu Ljubljana odprla že deseto Demenci prijazno točko. Slavnostnemu in dobro obiskanemu pa tudi medijsko precej odmevnemu odprtju so prisostvovali vodja Odseka za socialno varstvo na Oddelku za zdravje in socialno varstvo MOL Tanja Hodnik, direktorica ZOD Lilijana Batič in predsednica Spominčice Štefanija L. Zlobec. Po uvodnem nagovoru, ki se je spogledoval z načrti za prihodnost, sta predsednica Spominčice in direktorica ZOD na okno ob vhodu v stavbo Zavoda prilepili znak treh modrih spominčic. Naj spomnimo, da znak simbolizira mesto, na katerega se lahko obrnejo osebe z demenco, pa tudi njihovi svojci ali prijatelji, seveda pa tudi pristojni – zaposleni v policiji, trgovini, lekarnah, poštah in bankah, gasilci, če se srečajo z osebo z demenco. Kot je dejala predsednica Spominčice Štefanija L. Zlobec verjame, da bodo zaposleni na novo odprti točki nudili pomoč številnim, ki zaradi nepredvidljivosti demence potrebujejo informacije, usmeritev in ustrezno podporo.

Besedilo in foto, Toni Krčan

JUŽNA PRIMORSKA

Počitnice z upokojenci DU Pivka

Zimske počitnice je tudi v Pivki zaznamoval sneg in mraz. Večgeneracijski center v Krpanovem domu v Pivki je za krajšanje mrzlih dni v sodelovanju z Društvom upokojencev Pivka pripravil počitniške delavnice za otroke. V ponedeljek, sredo in petek so pripravili pravo medgeneracijsko druženje.

Otroci so spoznali marsikakšno novo ročno spretnost

Sodelavke VGC-ja so pripravile material, pripomočke in načrt dela, poskrbele so tudi za tople čaj in malico. Pridružile so se jim članice Društva upokojencev Pivka, ki so otrokom pokazale osnove kvačkanja in vezenja. Za obilo smeha so poskrbeli otroški prstki, ki sicer spretno drsijo po ekranih pametnih telefonov, nakvačkati nekaj zank je pa drugačna pesem. Z dosti truda nam je uspelo, sicer pa je bilo najpomembnejše druženje. Smo že v pred velikonočnim vzdušjem, zato smo obkvačkali velikonočna jajčka in jim naredili cofke. Manj zahtevno je bilo okraševanje papirnatih jajčk z lepljenjem tekstilnih motivov. V marcu praznujejo ženske, zato smo naredili zanimive 3D vizitke. Za sprostitev so imeli otroci na razpolago številne družabne igre, naredili so tudi zanimiv naravoslovni poskus. Vse dogajanje je spremljalo obilo dobre volje in smeha, težko je reči, komu je bilo prijetneje. Vsi so bili enotni, da morajo takšno srečanje ponoviti. To je tudi želja VGC-ja, saj želijo postati središče medgeneracijskega druženja, kjer bi prosti čas različnih interesnih skupin obogatili z novimi spoznanji.

Besedilo in foto, Jožica Knafelc

Tropski raj Kurbus razveseljuje

Ko pod srajco kaplja in se čuti vlaga tropskega gozda, postaneš del prvinskega sveta...

Ko je Miroslav Kurbus, danes že uradno upokojen uspešen podjetnik, ustanovitelj družinskega obrtnega podjetja Vrtni center Kurbus pred štirimi desetletji skupaj z ženo in otroci velikopotezno zastavil začetke in razvoj obrtne dejavnosti na področju vrtnarstva, floristike in drevesničarstva, si ni domišljjal, da bo le streljaj od Gornje Radgone in nekaj dlje od Radencev in Murske Sobote kmalu začel dosegati uspehe, ki bodo omogočali dostojno preživetje družine in mnogih drugih.

Z vizionarstvom, trdim delom ter sčasoma v delo vključeno vso družino, je uspel dokupiti dodatna zemljišča in s postavitvijo steklenjakov ustvariti pogoje za nadaljnjo širitev donosnega vrtnarstva v vasi Mele. Ob sodelovanju z obrtno zbornico, katere pomemben član je bil tudi Miro, je postal vezni člen v svoji regiji od Štajerske do središča Prekmurja. Ob štirideseti obletnici vrtnarstva Kurbus pa si že lahko nekoliko oddahne in svetuje mlajšim, še posebej direktorici in vodji centra, hčerki Simoni Kurbus. Ne avtoritativno, pač pa toliko, kot si oba želita ali narekujejo potrebe. Znano je, da uspešni mali in srednje veliki podjetniki nikdar ne odnehajo, če jim služi zdravje, status upokojenca pa pri tem igra pomembno vlogo. Štiridesetletni jubilej praznuje vsa družina s sodelavci z veliko Simonino razstavo tropskega rastlinja, s poudarkom na orhidejah ter živimi metulji, ki je bila slovesno odprta 23. februarja. V okolju, ki se spogleduje s pravim tropskim (pra) gozdom, so na 700 kvadratnih metrih postavili približek habitata z lianami, bujnim tropskim rastlinjem, potočkom, bajerjem z ribami in kvakami, ter številnimi, naravno umeščenimi cvetnimi orhidejami. Kar 150 vrst jih je na umetnih rastiščih iz povsem naravnih materialov štajerskih mokrišč, gozdov in gmajn, v klimatiziranih prostorih pa je slišati zvočno kuliso avtentičnega okolja deževnega pragozda. Več kot 500 metuljev pisanih barv in vzorcev, ki se kontrastno zlivajo z zelenjem in barvitim svetom

Velika pisana hiacintna ara in mala Ana sta se postavili pred objektiv za revijo ZDUSPlus.

Simona Kurbus je številne goste popeljala skozi labirinte tropskega sveta in orhidej

tropske flore, se je v tem času izleglo iz kokonov in v tem naravnem, čeprav umetno ustvarjenem okolju, so vsepovsod prhutali in uživali svoj kratkotrajni življenjski vek. Tam smo srečali številne turistične avtobuse, in zanimivo, največ je bilo upokojenec, ki so organizirano pripotovali na ogled in nakup tega bujnega, dihajajočega cvetja iz daljnih dežel zahajajočega sonca, prelestnih parkov in neokrnjenih dežel Azije, Sredozemlja in Južne Amerike, a tudi iz Prekmurskega Dobrovnika, kjer je slovenski vzgojni raj orhidej in drugega cvetočega paradiža. Da so naši člani in ostali njihovi vrstniki bili presenečeni in zadovoljni z ogledi in doživetjem, ni nobenega dvoma. Čez dve leti, tako so nam obljubili, pa bo zaživela naslednja, že osma parada orhidej, ki bi jo bilo zares škoda izpustiti.

Besedilo in foto, Jože Miklavc

Pozabljeni naravni ritmi

Kratki zimski dnevi in dolge noči povzročajo spremembo vedenja pri živalih in tudi pri ljudeh. Zaradi pomanjkanja sončne svetlobe se upočasnijo presnova in postanemo manj aktivni. Nekoč, ko smo ljudje še živeli v ritmu narave, je zima bila čas praznovanja, druženja in počitka ter priprave na novo aktivno obdobje. Današnji ritem življenja ne pozna počitka. Človek bi moral biti vedno v akciji, produktiven in ustvarjalen. Počitek je dobil negativen pomen, kot bi bili ljudje dobro podmazani stroji, ki se naj ne bi nikoli ustavili. Od tod tudi mnogokrat slab občutek, ko naše moči opešajo in zaradi upokojitve, ali izgube službe izstopimo iz tega hitro se vrtečega stroja. Morda je prišel čas, da se znova spoprijateljimo z naravnimi cikli. Kakšna ura spanja več ali pa kilogram, ki se je nabral zaradi zimske prehrane (nabiranja energijskih zalog), naj ne bodo alarm za slabo vest. Tudi pretirana fizična aktivnost po tradicionalni kitajski medicini v zimskem času ni dobrodošla. Zato pa naj bo vedno dovolj sprehodov po zasneženi pokrajini ali pa jutranjega gibanja, ki je do telesa prijazno in nenasilno. Vaje 1000 gibov, ki jih je osmislil doktor medicine Nikolay Grishin, te pa so v prakso ponesli člani društva Šola zdravja, so primerne za vse, ki prisegajo na zdrav življenjski slog. Družbi je v pomoč, ko ljudje znajo in hočejo sami kaj narediti za ohranjanje dobre duševne in telesne kondicije. Vsakodnevno razgibavanje in druženje z različnimi ljudmi nam prinaša dobro voljo, ki zanesljivo preganja depresijo in črnogledost. Poleg tega si v skupini lažje poiščemo novega prijatelja ali sorodno dušo in se lažje vključujemo v družbeno oz. lokalno dogajanje. Tako si povrnemo izgubljeno samozavest in občutek

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

Fundacija za šport

DOBER TEK
Slovenija

Nacionalni program o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje 2015–2025

koristnosti. V družbi se razvija tudi empatija do sočloveka, saj je skoraj vedno nekdo v naši bližini, ki mu lahko pomagamo, ali potrebuje našo tolažbo. V društvu Šola zdravja razvijamo solidarnost, prijaznost in dobro voljo, izmenjujemo izkušnje in sledimo ideji, da je vsak dan lahko nov začetek. Ne pozabimo, da v svetu, ki se vrti v ciklih naravnega kroga, ima vsak dan in vsak izmed nas svoj pomen. Ko se bodo dnevi podaljšali in bo slišati ptičje žvrgolenje, bomo z nabranimi močmi in mirom v sebi pripravljeni na prihajajočo pomlad. Projekt sofinancira Ministrstvo za zdravje RS. Projekt/program je del prizadevanj Dober tek Slovenija za več gibanja in bolj zdravo prehrano.

Poskrbimo za zdravje!

MEDICAL

17. - 19. 4. 2018
Gornja Radgona

3. MEDNARODNI SEJEM SODOBNEGA ZDRAVSTVA

Zdravje je naše največje bogastvo, zato vas vabimo, da se udeležite **sejma MEDICAL**, na katerem boste lahko **od 17. do 19. 4. 2018 v Gornji Radgoni** izvedeli veliko koristnega za vaše boljše zdravje. MEDICAL je namenjen tako strokovni kot tudi laični javnosti, bolnikom in vsem, ki skrbite za svoje zdravje in zdravje bližnjih.

Na sejmu se s predstavitvijo društev ter oblik aktivnega staranja v Sloveniji in lokalnem okolju predstavlja tudi **Zveza društev upokoencev Slovenije**.

POSKRIBIMO ZA ZDRAVJE

Na sejmu MEDICAL se boste lahko seznanili z novostmi s področja medicinskih pripomočkov, zdravljenja in seveda preventive. Na voljo vam bodo:

- meritve kostne gostote, pretočnosti ožilja na nogah, gibljivosti sklepov in mišične moči, krvnega tlaka, krvnega sladkorja, holesterola, visceralne maščobe ter meritve drugih vitalnih parametrov
- brezplačna svetovanja strokovnjakov
- seznanjanje o pravicah pacientov in možnostih, ki izhajajo iz zdravstvenega zavarovanja
- prikazi pravih temeljnih postopkov oživljanja
- brezplačne delavnice in predstavitve na odru in pri strokovnih razstavljalcih. Tematike so uporabne v

vsakdanjem življenju: (*samopregledovanje dojk, odkrivanje srčno-žilnih bolezni, dejavniki tveganja za nastanek kožnega raka, nega brez vode, samopomoč z refleksoterapijo, demenca - vaje in igre za ohranjanje kognitivnih sposobnosti, ocenjevanje drže, vaje pravilnega dihanja, tehnike sproščanja, prehranska dopolnila, naturopatija, preventivni programi Svit, Dora, Zora, projekt 24-urno varovanje na daljavo.*)

- manjša popravila zobnih protez v vzorčnem zobotehničnem laboratoriju
- brezplačne degustacije v Zdravi kuhinji, kjer boste lahko spremljali kuhanje v živo
- ugodni nakupi pripomočkov in izdelkov za zdravo življenje po sejmskih cenah

DELAVNICE ZA UPOKOJENCE

Program obiska sejma MEDICAL smo za vas še dodatno nadgradili s posebnim programom PROTISTRESNIH DELAVNIC, ki so vsebinsko prilagojene upokoencem in bodo organizirane vsak dan ob 11. uri, na katerih boste prejeli številne praktične napotke: o dejavnikih in posledicah stresa starejših ljudi, kako upočasniti proces staranja ter ohraniti vitalnost in zdravje, o krepitvi spomina in vzdrževanju možganske vitalnosti, o kratkoročnih in dolgoročnih ukrepih za zdravo in osrečujoče življenje.

Prav tako boste lahko na sejmu tudi telesno aktivni, saj za vas organiziramo polurno VADBO ZA VITALNOST: ZRELA LETA V STILU. Udobno se oblecite in preizkusite vaje, ki jih boste lahko nato počeli kadarkoli tudi sami doma.

ORGANIZIRANO NA OBISK SEJMA

V sodelovanju z agencijo Slo Tours organiziramo ugodne avtobusne prevoze za skupine. Cene paketov, ki vključujejo prevoz, vstopnico, toplo malico na sejmu, delavnice in vodenje, najdete v tabeli po posameznih krajih odhodov.

MB	KP	LJ, NM	CE	KR
25 €	35 €	30 €	28 €	31 €

Več informacij o avtobusnih prevozih na info@slo-tours.si ali na 080 10 04.

Več informacij o sejmu najdete na www.pomurski-sejem.si, kjer lahko spremljate dogajanje, na vesna@pomurski-sejem.si ali na 02/564 2118.

Poskrbimo za zdravje na sejmu MEDICAL – vljudno vabljeni!

Digitalna babi – babi in pol

Marec je z mednarodnim dnevom žensk, materinskim dnevom in cvetjem, ki prikuca na plano, nekako ženstven mesec. Zato naj bo marčevski zapis iz Evropskega parlamenta namenjen predvsem ženskam. Gospem seniorkam, pa tudi vašim hčeram in vnukinjam. Vse skupaj predstavljamo ne le lepšo, temveč tudi zelo močno in moški enakovredno polovico človeštva. Letošnji dan žensk je bil v Evropskem parlamentu posvečen ženskam v digitalni dobi. Na medparlamentarni konferenci, ki jo je organiziral Odbor za enakost spolov, smo se poslanci posvetili zastopnosti in položaju žensk v medijih, digitalni vključenosti žensk in spodbujanju enakosti med spoloma na področju informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT). Ta je namreč med najbolj dinamičnimi in dobičkonosnimi gospodarskimi sektorji v EU in svetu, a je zanj značilna izrazita segregacija po spolu: v IKT sektorju je manj kot 20 odstotkov žensk, od tega jih več kot pol zaseda slabo plačana, nizko kvalificirana in izobrazbi neustrezna delovna mesta. Slikovit je denimo podatek, da na visoko kvalificiranih in dobro plačanih mestih programerjev najdemo v EU le 8 odstotkov žensk in samo 19 odstotkov delavcem v IKT sektorju je nadrejena ženska, za razliko od 45 odstotkov delavcev v drugih

sektorjih. Ženske so zelo slabo zastopane na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike in kar polovica diplomantk s teh področij ne nadaljuje te poklicne poti. To je deloma posledica delovanja spolnih stereotipov, ki se začne že zgodaj v življenju in izobraževanju ter se nadaljuje na poklicni poti. Ženske, starejše od 55 let, so v veliko večji meri kot moški izpostavljene tveganju brezposelnosti in neaktivnosti

na trgu dela EU, to tveganje pa je še večje zaradi nizke ravni računalniške pismenosti in digitalnih kompetenc. Zato je toliko bolj pomembno, da se trudimo zagotavljati enakovredno zastopnost žensk in spodbuditi mlade ženske, da se posvetijo študiju IKT. To je skladno tudi s cilji trajnostnega razvoja in politike razvojnega sodelovanja, tudi za krepitev socialnega in ekonomskega položaja žensk in deklet. Seznanjanje z novimi digitalnimi tehnologijami pa je izjemno pomembno tudi za starejše, saj vam omogočajo hitrejši in učinkovitejši dostop do informacij in storitev, večjo samostojnost in na splošno dejavnejšo udeležbo v družbi. Ne nazadnje je pomembno tudi v medgeneracijskem sodelovanju in v odnosih z najbližjimi, posebej mladimi. Zato dovolite, da vas spodbudim k uporabi računalnika, pametnega telefona, različnih aplikacij. Verjemite, je lažje kot peka potice in nič ne morete pokvariti. Pa še fantastičen vtis lahko naredite s svojim znanjem. »Babi, a lahko pridem v soboto k tebi na kosilo?« »Lahko, ampak šele po 2. uri, ko končam tečaj digitalne fotografije. Pošljem kakšno slikico na viber. Pa všečkaj mojo novo profilko na facebooku!« Babi in pol!

Tanja Fajon, poslanka v Evropskem parlamentu

Austin 1100 (1300)

Na valovih uspeha, ki ga je požel legendarni »Mini« se je BMC (British Motor Corporation) posvetil proizvodnji paleti manjših družinskih avtomobilov, pod skupno oznako BMC ADO 16. Projekt so zagnali leta 1962 in celo desetletje so bila vozila z oznako ADO 16 med najbolj prodajanimi vozili ne le na otoku, temveč tudi v drugih evropskih državah. Na številne trge so lansirali tri osnovne modele. Limuzino z dvoje vrati, limuzino s štirimi vrati in še karavansko izvedbo osnovnega vozila. Vsi trije osnovni modeli so se pojavljali na trgu pod blagovnimi oznakami Austin 1100 in 1300 Austin America, Glider, Victoria, MG 1100 in 1300, Morris 1100 in 1300 in Riley 1300. Ko so Austine po zaprtju avtomobilskega obrata v Litostroju začeli sestavljati v Novomeškem IMV-ju, so na mah osvojili takratni jugoslovanski trg. Težava je bila le, da je povpraševanje po teh vozilih presehalo ponudbo (podobno kot pri Minijih) in često je bilo za

vrstni red »mimo vrste« potrebno plačati vsaj še polovico avtomobila, če si se želel voziti v tem angleškem zapeljivcu. Modelu 1100 in 1300, ki smo jih pri nas sestavljali pod blagovno znamko Austin, je kmalu sledil prestižen model Maxi, ki pa se na našem trgu ni prijel. Malo zaradi svojega

robustnega izgleda, malo pa tudi zaradi cene, ki je bila relativno visoka v primerjavi s sorodnimi avtomobili višjega srednjega razreda. V IMV-ju so Austine sestavljali od leta 1967 do 1972, naredili pa so jih sila malo. Nekaj manj kot 500. Zakaj, poznavalci še danes ne vedo pravega odgovora.

Ivanka Mori

Mag. Ivanka Mori je po poklicu profesorica razrednega pouka. Po končanem študiju na Pedagoški fakulteti v Mariboru je dve desetletji poučevala otroke v OŠ Neznanih Talcev Dravograd in na podružnici Črneče. Za svoje uspešno delo kot učiteljica je dobila priznanje na področju kulture v občini Dravograd. Svojo strokovno pot je nadaljevala kot pedagoška svetovalka na Zavodu RS za šolstvo. Vodila je razvojne skupine za razvoj didaktike poučevanja na razredni stopnji, predvsem na področju didaktike poučevanja z računalnikom, pri razvoju spletnih učilnic za poučevanje in učenje na daljavo, novih didaktičnih računalniških programov za učenje, pri razvoju kriterijev za vrednotenje didaktičnih računalniških programov in tudi pri oblikovanju novih učnih načrtov za glasbo v osnovni šoli.

Štiri leta je bila uspešna urednica in recenzentka strokovne revije Razredni pouk, ki

jo izdaja za učitelje Zavod RS za šolstvo. Veliko let je delala v organizacijskih odborih pri organizaciji mednarodnih konferenc s področja didaktike poučevanja z računalnikom v osnovnih šolah v Kranjski Gori. Po končanem študiju magisterija s področja didaktike na Pedagoški fakulteti v Ljubljani je postala predavateljica na Pedagoški fakulteti v Kopru pri predmetu Didaktika pri smeri študija razredni pouk. Za svoje uspešno delo je dobila priznanje Zavoda RS za šolstvo.

Ob svojem strokovnem delu pa je veliko časa posvetila tudi svoji družini in trem sinovom. Sedaj pa veliko časa in ljubezni namenja svojim petim vnukom.

Tretje leto dela v Društvu upokojencev Dravograd kot podpredsednica in koordinatorica programa Starejši za starejše. Njeno delo se odlikuje s timskim vodenjem dejavnosti in tako uspešno opravlja svoje

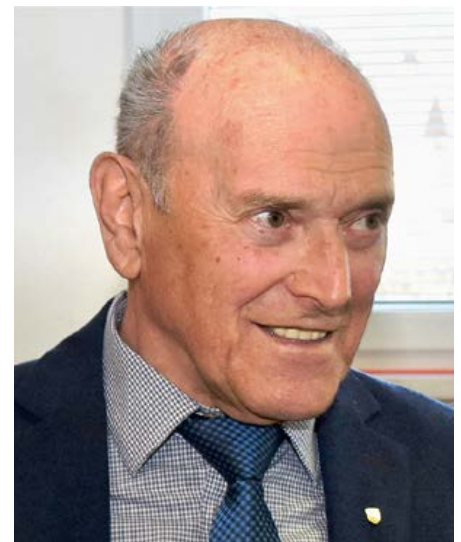

delo na področju vseživljenjskega učenja, organizaciji predavanj, prireditvev, izletov in letovanj.

Janez Gologranc

Janez Gologranc je predsednik Koroške PZDU vse od leta 2003, ko je bila pokrajinska zveza tudi ustanovljena. Vodenje organizacij in društev ga spremlja že dolga leta. Športnik, ki je aktivno igral roketni vse od ustanovitve Rokometnega kluba Slovenj Gradec, v letih 1955 kapetan moštva in po športni roketni upokojitvi 1972 dolgoletni trener kluba v Slovenj Gradcu. Za svoje športno pot v roketu in vodenje kluba je leta 1973 prejel Bloudkovo plaketo. Šport mu je dal veliko energije, izkušenj in sklenjenih prijateljstev. V letih 1984–1988 je opravljal funkcijo predsednika Občine Slovenj Gradec, kjer si je nabral še dodatnih izkušenj s področja vodenja lokalne skupnosti in prepoznavanje lokalne problematike. Svojo delovno pot je zaključil na Oddelku za ljudsko obrambo pri Občini Slovenj Gradec leta 1996, ko se je upokojil. Za vodenje pomembnega oddelka v času osamosvojitvene vojne v letih 1990 in 1991, ter za zasluge na obrambnem področju, je prejel

bronasto medaljo Slovenske vojske. Leta 2011 je za svoje življenjsko delo, za prispevek k razvoju in afirmaciji športa v daljšem obdobju na področju športa, prejel Železnikarjevo nagrado Mestne občine Slovenj Gradec. Njegove vodstvene sposobnosti, odnos do človeka, kar ga je spremljajo skozi športno in delovno življenjsko pot, so bili razlogi, da je bil leta 1999 izvoljen za predsednika Društva upokojencev Slovenj Gradec. Kot predsednik Koroške pokrajinske zveze in društva Slovenj Gradec svojo aktivnost izkazuje na socialnem, kulturnem ter športnem področju. Kot velik borec za pravice in status upokojencev je pred leti izjavil: »Država daje za oskrbo starostnika 14 evrov na dan, za zapornika pa več kot 80 evrov. Ali se splača zagrešiti zločin, da te dajo v zapor, kjer boš lahko bolj udobno živeti?« Velik del svoje aktivnosti namenja ohranjanju pridobljenih pravic in življenjskemu standardu upokojencev. Kot dolgoletni član upravnega odbora ZDUS s svojo prisotnostjo in aktivnim

delom sodeluje v razpravah o pokojninski reformi, zdravstveni zakonodaji in o pokojninskem demografskem skladu. Med upokojenci je poznan kot redoljuben in pravičen predsednik.

Besedilo in foto, Željko Kljajič

90 let Jožeta Zakrajška

Le redkokdaj se zgodi, da lahko z velikim veseljem obiščemo zakonca, ki oba praznujeta častitljivih 90 let. To sta Jože in Fanika Zakrajšek iz Lačje vasi. Faniko smo obiskali konec oktobra lanskega leta, Jožeta pa v sredini letošnjega februarja.

Z veseljem je pogledati zakonski par, ki živi lepo, prijetno in iskriivo življenje, ki je polno medsebojnega razumevanja in tihe sreče. Oba sta resnično par s spominom, ki bi ga mnogokrat bil vesel kakšen 60-letnik. Jožeta Zakrajška smo obiskali predstavniki Krajevne skupnosti Kokarje in Društva upokojencev Nazarje. Voznik tovornjaka, kasneje pa avtobusa, se je rodil v Lačji vasi v skromni družinici, toda otroci so nadomestili vse: bili so pridni, učljivi in pripravljeni delati. Jože, po domače Pepi, je postal šofer, kar je za tiste čase bilo nekaj izjemnega in vrednega vsega spoštovanja. Kar nekaj časa je vozil tovornjak, nato pa dolga leta, do upokojitve, avtobus pri Izletniku Celje. To je bilo odgovorno delo, saj se vsi potniki vedno zanašamo na to, da je voznik vedno pripravljen na vse, ko se usede za volan, za njim pa je več kot 40 potnikov, ki klepetajo, se veselijo in se marsikdaj ne spomnijo na odgovornost voznika. Z ženo sta si ustvarila prijeten dom. Že takrat, ko je vozil tovornjak, je spoznal svojo Faniko. Poroka je bila neizbežna in kljub težkim časom sta zgradila prijazno hišico, kjer sta se jima rodila sinova Marko in Jože. Jože je ostal v neposredni bližini doma in danes z ženo Zvonko pomagata s težjimi fizičnimi

Jubilant se je razveselil vsakega obiska in številnih voščil

opravili, če se zgodi, da ata Pepi ne zmore. Vsega. Srečen par sta v 90-tih letih življenja! Moram pa poudariti, da je naš slavljeneec tako čil, da mu z lahkoto prisodimo »samo« 60 let. Mnogokrat pomaga pri gospodinjstkih opravilih, saj ima žena Fanika nekoliko več težav z zdravjem. Danes uživa z njo, z vnukoma in malo vnučko, ki je največji sonček vsakega dne. Dobre volje odhajam, ko vidim srečen par v poznejših letih skupnega življenja in gospoda, ki še vedno prav spretno in z vso odgovornostjo vozi osebni avto.

Vera Pečnik

Stoletje Tončke Naškudla

Vitalna Notranjka, gospa Tončka, se je rodila zadnjega januarja pred natanko stotimi leti, to je ob koncu prve svetovne vojne, kot pravi sama. Svojo življenjsko pot opisuje tako bistro in s tako leksikografsko preciznostjo, kot bi ne šlo za dogodke, ki jih je prah časa že davno nazaj pokril z debelo plastjo bridkih in veselih spominov.

»Spomnim se, da sem morala garati na njivah od jutra do večera. Po smrti sestre Rezke in ko se je poročila tudi sestra Pepca, pa sem morala prevzeti tudi znaten del skrbi za gospodinjstvo,« pravi.

»Ko so našo deželo v drugi svetovni vojni okupirali Italijani, so mojega brata Franceta takoj zaprli kot sumljivega sodelavca OF. Nekako celotna družina ja bila pri takratni italijanski upravi pod posebno lupo kot nelojalna do okupatorja. Mene in brata Janeza so zaprli leta 1943. Kot zelo sumljivo osebo so me najprej odpeljali v Logatec, kjer so me zasliševali posebej izurjeni vojaki, ki so hoteli od mene izvedeti čim več o nastajajočem odporu v naših krajih. Ker jim nisem nič povedala, so me odpeljali nazaj in nato 7. septembra 1943 v Ljubljano, kjer sem dočakala kapitulacijo Italije. Konec vojne pa sem dočakala v hrvaškem Čabru in Osilnici, potem pa sem nekaj časa delovala na Ribniškem okrožju, kjer smo živeli po hišah in so nas ljudje lepo sprejemali. Nekaj časa sem bila tudi na okrajnem ljudskem odboru na Rakeku in v Cerknici, potem pa sem bila premeščena na okraj v Postojno, kjer sem delala v gospodarski komisiji, ki je bila zadolžena tudi za prehrano. To je bil čas obvezne oddaje in obveznega odkupa kmetijskih pridelkov, in če smo hoteli kot narod preživeti, smo morali zbrati zadostne količine prehranskih pridelkov. Spomnim se, ko je bilo ob neki priliki zbrano premalo hrane, pa nas je sklical minister Hribar (Janez Hribar, kasnejši ustanovitelj Kovinoplastike LOŽ, op. FK) in nas poslal v ponovno akcijo zbiranja, da smo za silo napolnili skladišča. Na teren je šla tudi posebna Kontrolna komisija. Z Jožetom Neškud-

Jubilantka vsaj dvajset let skrije pod posteljo ali v omaro

lo sem se seznanila ob neki priliki na Okrajnem ljudskem odboru v Sežani, kjer sva bila oba na službeni dolžnosti. Kmalu sva se poročila in sicer kot se spomnim, v Merlotovi hiši v Postojni, poročil pa naju je Čehovin, oče še živečega Jerka Čehovina.

Po poroki sva nekaj časa službovala tudi v Novi Gorici, potem pa sva se spet vrnila v Postojno, kjer sva ostala do upokojitve. V prostem času sva z Jožetom rada planinarila in prehodila veliko hribov in vršacev, najino veselje pa je bilo tudi gobarjenje. Vedela sva za skrivne kotičke, kjer so rasli najlepši jurčki. Jaz sem izdelovala tudi gobeline in kvačkane izdelke. Pletla pa sem tudi jopice ali puloverje. Veliko sem brala in še danes rada čitam razno literaturo in časopise, spremljam pa tudi aktualno politično dogajanje v državi in bližnji okolici. Po nenadni bolezni sem leta 2004 prišla sem, v Dom upokojencev Postojna, kjer sem zadovoljna in se kar dobro počutim. Pred kratkim se mi je v domu pridružil tudi mož, tako da skupaj preživljava najino starost.«

Besedilo in foto, Franc Koščak

ENERGETSKA PRENOVA VAŠEGA BLOKA: Izkoristite spodbude Eko sklada!

Občanom so na voljo nepovratna sredstva za **skupne naložbe pri obnovi večstanovanjskih stavb**, in sicer za naslednje ukrepe:

- toplotna izolacija fasade,
- toplotna izolacija strehe ali stropa,
- optimizacija sistema ogrevanja ali
- obsežna energetska prenova.

Vlogo za pridobitev sredstev lahko v imenu upravičencev vložijo upravnik stavbe, predsednik skupnosti lastnikov ali drugi pooblaščenec upravičenih oseb ali skupni predstavnik upravičenih oseb. Upravičenci lahko pridobijo pravico do nepovratnih sredstev v višini **do 20 odstotkov priznanih stroškov naložbe oziroma do 40 odstotkov za obsežno energetska prenova**. Dodatna nepovratna finančna spodbuda je na voljo za izdelavo projekta za izvedbo del in nadzor projekta. Za **socialno šibke upravičence je spodbuda višja in znaša 100 odstotkov priznanih stroškov naložbe** glede na njihov pripadajoči delež financiranja naložbe.

E **Eko sklad**
Slovenski okoljski javni sklad
Eco Fund
Slovenian Environmental Public Fund

Eko sklad ponuja tudi nepovratne finančne spodbude občanom za nove naložbe zamenjave starih kurilnih naprav v skupnih kotlovnih večstanovanjskih stavb. Spodbuda je lahko dodeljena za **zamenjavo stare oziroma starih kurilnih naprav v skupni kotlovnici večstanovanjske stavbe z novo ogrevalno napravo**, in sicer:

- s kurilno napravo na lesno biomaso;
- z ogrevalno toplotno črpalko;
- s plinskim kondenzacijskim kotlom;
- s toplotno postajo za priklop na sistem daljinskega ogrevanja.

Višina nepovratne finančne spodbude znaša do 25 % priznanih stroškov naložbe, **za socialno šibkega občana pa je nepovratna finančna spodbuda za izvedbo naložbe določena v obsegu 100 % priznanih stroškov naložbe** glede na njegov pripadajoči delež financiranja naložbe.

Z energetska obnovo se stroški za energijo znižajo za 30 % do 60 %. Primer dejanskih prihrankov pri energetskih prenovah stavb iz prakse si lahko ogledate na spletni strani Eko sklada pod naslovom Fizične osebe, na zavihku Varčevanje z energijo. Dober primer za to je tudi obnova ljubljanskega bloka iz leta 2013, kjer so stanovanjci s toplotno izolacijo fasade, porabo energije zmanjšali v povprečju za 43 % (spletne Finance, 8.3.2018).

Magični lik 1 (vodoravno in navpično)

1. Najboljši
2. Papežev odposlanec
3. Jadransko letovišče
4. Ostanek kart
5. Beseda brez poudarka

1	2	3	4	5
2				
3				
4				
5				

Magični lik 2

1. Videoigra
2. Kdor roma
3. Kraj pri Podčetrtku
4. Dirigent (Anton)
5. Ostudna žaba

1	2	3	4	5
2				
3				
4				
5				

Rešitev iz prejšnje številke:

- 1. lik vodoravno in navpično** 1. Volta, 2. Ozark, 3. Lasta, 4. Trtar, 5. Akari
2. lik vodoravno in navpično 1. Volga, 2. Omara, 3. Lapis, 4. Griže, 5. Aasen

Pomembnejši dnevi v aprilu 2018

2. april – Svetovni dan zavedanja o avtizmu

18. decembra 2007 je Generalna skupščina sprejela resolucijo 62/139, ki razglaša 2. april za svetovni dan zavedanja o avtizmu. Resolucija spodbuja države članice, naj med svojim prebivalstvom povečajo zavedanje o avtizmu ter s tem pripomorejo k zgodnji diagnozi avtizma in čim prejšnje posredovanje pri posamezniku.

4. april – Mednarodni dan zavedanja nevarnosti min in podpori ukrepom odstranjevanja min

Generalna skupščina je 4. april razglasila za mednarodni dan zavedanja nevarnosti min in podpori ukrepom odstranjevanja min. Vsak mesec zaradi sprožitve min umre 2000 ljudi. Določena območja še vedno niso razminirana, zato predstavljajo stalno grožnjo življenju. 80 odstotkov žrtev min je civilistov in kar 25 odstotkov je otrok.

7. april – Svetovni dan zdravja

Generalna skupščina Svetovne zdravstvene organizacije (WHO), ki je bila ustanovljena leta 1948, je 7. april določila za svetovni dan zdravja. Vsako leto se v želji po večjem osveščanju javnosti na ta dan izpostavi določeno temo s področja zdravja.

12. april – Mednarodni dan vesoljskih poletov s posadko

Generalna skupščina ZN je 7. aprila 2011 z resolucijo A/RES/65/271 razglasila 12. april za mednarodni dan vesoljskih poletov s posadko. Datum 12. april 1961 sicer zaznamuje prvi vesoljski polet s posadko, izvedel pa ga je Yuri Gagarin iz nekdanje Sovjetske zveze.

22. april – Svetovni dan Zemlje

Dan Zemlje po vsem svetu obeležujejo od leta 1970, leta 2009 pa je 22. april za mednarodni dan Zemlje razglasila Generalna skupščina ZN.

23. april – Svetovni dan knjige in avtorskih pravic

Predstavlja simboličen dan za svetovno književnost, saj so na ta dan leta 1616 umrli Cervantes, Shakespeare in Inca Garcilaso de la Vega. Na Generalni konferenci Organizacije ZN za izobraževanje, znanost in kulturo (UNESCO) so leta 1995 razglasili 23. april za svetovni dan knjige in avtorskih pravic, saj so s tem želeli izkazati spoštovanje knjigam in njihovim avtorjem. Hkrati pa so tudi želeli spodbuditi ljudi, še posebej mladino, da odkrije užitke branja in pridobi spoštovanje do prispevkov teh, ki so s svojimi deli pripomogli k družbenemu in kulturnemu napredku človeštva.

27. april – **Dan upora proti okupatorju**, Državni praznik.

Oddih v veseli družbi, hotel Delfin*** Izola

UPOKOJENCI	18.2.–29.3.	30.3.–19.4.
Polni penzion	47 45 €	48 47 €
Polpenzion	41 39 €	42 41 €

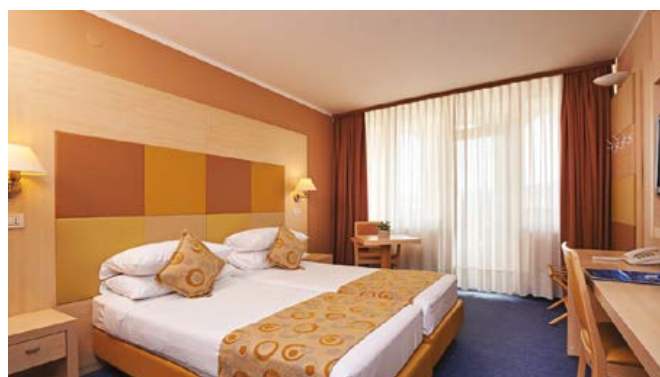
OSTALI GOSTJE

Polni penzion	50 €	53 €
Polpenzion	44 €	47 €

Cene so v EUR na osebo na dan. **Doplačila:** enoposteljna soba 11,00 EUR, turistična taksa 1,27 EUR. **Popusti:** Upokojeenci, ki so člani društva, kluba in aktiva upokojeencev ter člani kluba revije Vzajemnost imajo **10% popusta na penzijske storitve**. Otroški popusti.

Majska fešta 2.5.–9.5.2018
Pridružite se nam, da skupaj
pozdravimo letošnje poletje.
**Sedem dni plesa in
zabave!**

Za veliko noč se spleča priti na morje v Izolo!

Med 30.3. in 3.4.2018 **3x polpenzion**

UPOKOJENCI	116,10 €
OSTALI GOSTJE	126,90 €

Cene veljajo na osebo v dvoposteljni sobi za izbran paket. Akcija velja le za minimalno 3 noči. Izračun akcije temelji na rednem ceniku.

Doplačila na osebo na dan: Polni penzion 6 €, enoposteljna soba 11 €, turistična taksa 1,27 €.

D
delfin***
HOTEL

T 05 660 74 00
rezervacije@hotel-delfin.si
www.hotel-delfin.si

Odgovarja dr. Sveto Vitorović, specialist interne medicine

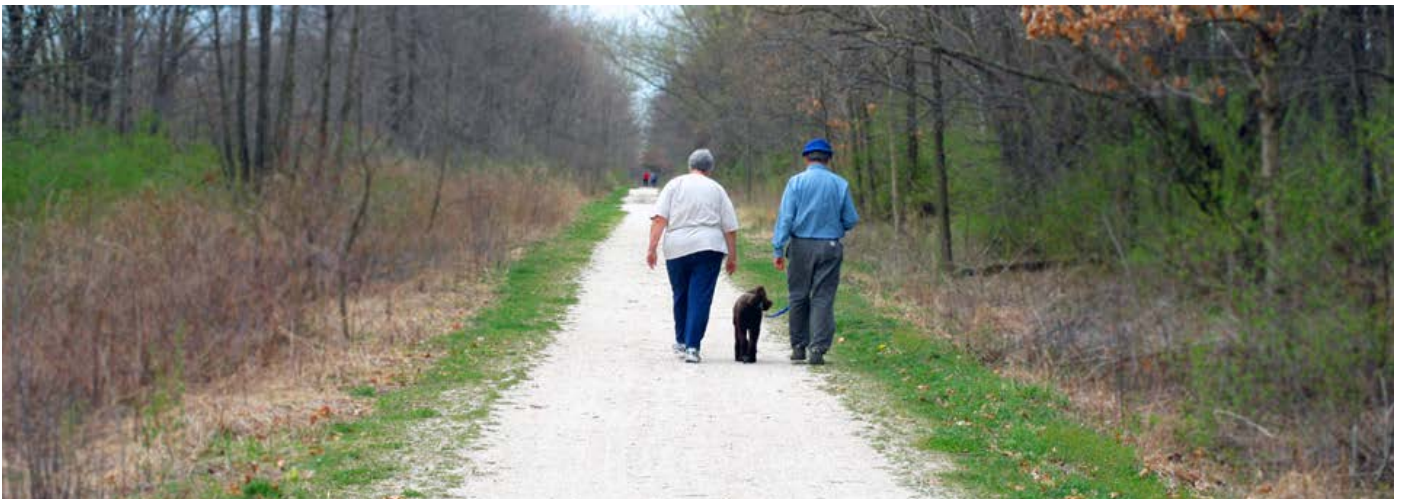
Spoštovani dr. Vitorović, naj vam moje vprašanje ne vzame volje do odgovora. Pravzaprav sem zdrav in se zdravega tudi počutim, kljub 77 letom starosti. Težava, zaradi katere vam pišem, se mi je začela pojavljati jeseni lanskega leta. Bil sem na nekem srečanju upokojencev in z mnogimi sem se srečal po nekaj letih. Rokovali smo se, saj smo stari znanci in skoraj vsak od njih me je vprašal, če je z menoj kaj narobe, ker imam tako ledeno mrzle roke(!) Sam temu pojavu do takrat nisem posvečal pretirane pozornosti. Zdaj, ko je tudi naše kraje obiskal polarni mraz, pa me je tudi v hiši (24 -25 stopinj celzija) začelo zebsti. Prsti so blede rdeče barve, dlani pa tako nezno hladne, da mi žena včasih pravi, naj skodelico čaja pridržim v rokah, češ, da je prevroč. Tudi noge so postale hladne, tako da si obujem po dva ali tri pare nogavic, če se odpravim na krajši sprehod. Najbližjega zdravnika imam v Postojni a mu s takimi vprašanji res ne želim daljšati čakalne vrste. Hvala za odgovor, Andrej B.

Spoštovani Andrej, hvala za vprašanje. Ledeno mrzle roke (in noge) so lahko znak različnih bolezni. Sprva vas moram vprašati, če jemljete kakšna zdravila? Namreč, nekatera zdravila (za zniževanje krvnega tlaka, Beta blokatorji) imajo tak stranski učinek, ki pa je redek. V kolikor ste opazili, da roke postanejo na mrazu (ali hladu) mrzle in blede, nato pa pordijo, pa gre za Raynaudov fenomen, ki je v sklopu drugih bolezni, ali pa za Raynaudovo bolezen. Pri tem se namreč na mrazu žile tako skrčijo, da roke postanejo bele, nato pa se žilje reaktivno razširi in se barva spremeni v rdečo. V tem primeru je modro nositi rokavice že v malo bolj hladnem vremenu. Ob tem je seveda potrebno tudi opraviti diagnostiko, ki jo lahko opravi le vaš zdravnik. V kolikor pa gre za motnje prekrvavitve v perifernem žilju, (obstruktivna bolezen žilja, ateroskleroza) pa je nujno potrebno določiti tlake v žilju in nato morebiti opraviti dodatne preiskave (slikovne preiskave). Čakalnih vrst ne boste daljšali, v kolikor ste bolnik. Le - te daljšajo slabe odločitve.

Gospod doktor, star sem 73 let in vsako leto kljub cepljenju proti gripi zbolim. Ne gre za pravo gripo (tako pravi moja zdravnica) pač pa za precej nadležen prehlad, ki naj bi imel podobne ali celo enake simptome kot gripa. To zimo prebolevam že četrti prehlad kljub skrbi da nisem na prepihu in da sem toplo oblečen. Nos se mi zamaši tako močno, da skozenj sploh ne morem dihati in zato diham skozi usta. Predvsem ponoči. Zdravnica mi je predpisala pršilo za nos (operyl) in panadol, a spoznavam, da z zdravili taka nadloga mine v enem tednu, v sedmih dneh pa, tudi če ne grem k zdravniku Zjutraj imam tako izsušeno grlo, da najmanj eno uro ne pridem k sebi. Ali poleg medu in nasvetov naših babic (česen, limona, med) obstaja še kak pripomoček za dvig imunskega sistema, saj sem predvsem pozimi izčrpan od nenehnih ponavljajočih prehladov. Hvala, Ignac B.

Spoštovani Ignac, hvala za vprašanje, s katerim se ubada kar veliko število ljudi. Prvi odgovor je, da je cepljenje pametna in dobra odločitev, saj tako ne zbolimo za gripo in na sodelavce in bližnje družinske člane ne prenašamo patogenih klic. V zimskem času je prehladnih obolenj veliko, saj jih povzročajo zelo različni virusi. Na način kot razmišljate, se imunost ne more ustvariti. Vendar pa se lahko nekoliko zaščitimo in dvignemo obrambni sistem še drugače. Največkrat zadostujejo splošni ukrepi, kot so zdrava prehrana z dovolj sadja in zelenjave, pri čemer sledimo načelom o zdravi prehrani. Ob tem je nujno potrebna zmerna telesna dejavnost na svežem (ne mrzlem) zraku, kar pripomore k manjšemu številu virusov v dihalih in spodbuja imunski sistem. Posebnih zdravil za dvig imunosti ne priporočam, morda le dopolnila iz ameriškega slamnika. Tudi zaprtim prostorom, v katerih se zadržuje veliko ljudi, se je pametno izogniti saj se tam virusi zlahka prenašajo (avtobus, trgovina, pošta, kino...) Približna varna razdalja v kateri se lahko gibamo je meter in pol. Glede vrst prehlada pa bi bilo morda dobro pogledati še vašo krvno sliko in vam ob hujšem prehladu odvzeti kri za morebitne preiskave še na druge viruse, ki prizadenejo dihala. Ni jih tako malo.

Vaša vprašanja za ZDUS-ovo ambulanto nam pošljite na naslov **ZDUSPlus, Kebetova 9, 1000 Ljubljana**, ali po e-pošti urednistvo@zdus-zveza.si. Odgovore na vaša vprašanja boste lahko prebrali v eni od naslednjih številčk revije. V primeru podvajanj vprašanj si uredništvo pridržuje pravico prednostnega izbora.

Počitnice s tradicijo! Z 15.3. ponovno odpira svoja vrata Vila Ana***!

Za tiste, ki uživajte v miru in ne marate hotelskega vrveža, je prava izbira Vila Ana v Rogaški Slatini. Le 10 minut hoda do Rogaške Riviere.

V Vili Ana je na voljo **13 dvo- in troposteljnih sob z lastno kopalnico** (TV, radio, WC, tuš). V pritličju hotela se nahaja **opremljena kuhinja** (mikrovalovna pečica, hladilnik z zamrzovalnikom ...), ki je na razpolago vsem gostom, ki radi sami poskrbite za svoje želodčke.

Na voljo je tudi brezžični internet. Vila ima svojo recepcijo.

V neposredni bližini Vile Ane se nahajajo restavracije z malicami, kosili in večerjami za vsak žep. Železniška in avtobusna postaja sta oddaljeni le nekaj minut hoda.

Za vse tiste, ki uživajte v objemu termalnih vrelcev, so v bližini tudi bazeni hotelov v Rogaški Slatini in Termah Olimia.

In še namig - imejte celo vilo zase! Vila Ana je odličen prostor za praznovanje rojstnega dne, obletnice itn. (za zaključene skupine do 31 oseb).

PLAČATE 3, BIVATE 4 NOČI

(15.3.–10.6.2018)

Upokoјenci, ki so člani društva upokoјencev **78,30 EUR**

Ostali gostje **87,00 EUR**

Informacije in rezervacije:

T: (05) 660 74 00

E: rezervacije@hotel-delfin.si

www.hotel-delfin.si

D
delfin***

A
Vila Ana***

Do specialista v manj kot 3 tednih!

Specialisti

Dobro je biti sam svoj mojster.
A ne, ko gre za zdravje.

Sklenite zdravstveno zavarovanje
Specialisti in si že od 9,43 € na
mesec zagotovite kakovostno ter
hitro specialistično obravnavo.

V primeru zdravstvenih težav se
splača imeti zanesljivega partnerja.

Halo zdravje

(((080 26 64)))

Več informacij vam je na voljo na spletni strani Triglav, Zdravstvene zavarovalnice, d.d.,
kjer so dostopni tudi splošni pogoji zdravstvenih zavarovanj.

Vaš partner za zdravje.

triglavzdravje

triglavzdravje.si